

Газет 1948 ж. сәуірінен шыға бастады

Қазақ университеті

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ МЕМЛЕКЕТТІК ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІНІҢ ГАЗЕТІ

№ 6-7
(1279)
маусым,
шілде
1999 жыл

Мұхаммед Хайдар Дулатидың туғанына 500 жыл

Үстіміздегі жылы ЮНЕСКО шешімімен әлемдік қауымдастық көрнекті мемлекет қайраткері, ойшыл, тарихшы және жазушы Мұхаммед Хайдар Дулатидың туғанына 500 жыл толуын атап өтуде.

Осы айтулы оқиғаға орай “Мұхаммед Хайдар Дулати: Ойшыл. Тарихшы. Жазушы.” атты халықаралық ғылыми-теориялық конференция ЮНЕСКО, ҚазМУ, Орталық Азия елдері мәдени Ассамблеясының ұйымдастыруымен университет қабырғасында өтті. Конференцияға ҚазМУ-дің, М.Дулати атындағы Тараз Мемлекеттік университетінің, Түркия, АҚШ, Иран елдерінің ғалымдары қатысты.

Конференцияда ректор К.Н.Нәрібаевтың жасаған баяндамасының ықшамдалған мәтінін беріп отырмыз.

К.Н.Нәрібаев,
ректор.

Тарихшы. Ақын. Қолбасшы. Қайраткер.

Қадірлі қауым, құрметті қонақтар!

Тоталитарлық жүйе тұсында тіліміз бен дініміз ғана емес, сондай-ақ халқымыздың тарихы мен әдебиеті де қиянатқа ұшырағаны мәлім. Соның салдарынан да болар, күні кешеге дейін даламыздың талай асыл даналарын тани алмай, олардың жазба жәдігерлігін игеру түгілі, біздікі деуге де именіп келдік.

Соның бірі, әрі бірегейі - ХҮІ ғасыр тұлғасы (1499 ж. туылған), қазақ Геродоты атанған тарихшы, ірі мемлекет қайраткері, қолбасшы, ақын әрі дипломат Мұхаммед Хайдар Дулати еді. Ол қазақ, қырғыз, өзбек секілді түркі халықтары ұлт болып қалыптаса бастаған кезде ғұмыр кешті. Бұл дәуір феодалдық соғыстардың жиілей түскен шағы болғандықтан, оның өмірінің көпшілік бөлігі Орталық Азия мен Ауғанстан, Қашғария мен Тибет, Бадахшан, Үндістан арасында ат үстінде, жорықта өтті.

Мұхаммед Хайдар Дулатидың Орталық Азия халықтарының ХІІІ-ХҮІ ғасырлардағы

тарихы, этнографиясы мен географиясы, әдебиеті мен мәдениеті жайлы өзі көрген, естіген, куәсі болған хәм басқа да жәйттерді баяндайтын “Тарихи Рашиди” атты классикалық тарихи шығармасы мен “Жабаннаме” атты поэмасы - әлеуметтік, тарихи маңызы өлшеусіз зор мәдени ескерткіштер. Қазақстан мен Орта Азия елдерінің тарихын зерттеушілердің, сондай-ақ түркі тектес халықтардың мәдениетін зерделеген Европа ғалымдарының ешқайсысы да “Тарихи-Рашидиге” сүйенбей, оған жүгінбей қалған жоқ, кете алмайды да.

Міне, осылай, қазақ ғылымы мен мәдениеті, тарихы мен әдебиетінің қалыптасуына өлшеусіз үлес қосқан халқымыздың біртуар тарланбозы Мұхаммед Хайдар Дулатидың туылғанына биыл 500 жыл толып отыр. Бұл айтулы мереке ЮНЕСКО-ның жоспарына кірді.

(Жалғасы 3-4-беттерде).

28 маусым - Қазақстан Журналистері күні!

Жұрттың жұттың!

Мемлекет мүддесіне халық үшін қызметке қызу араласқан қауырсын қалам иелері - журналистер қауымының қиын да қызықты мамандығының маңызы күн сайын артып келе жатқаны ақиқат. Осы орайда қазақстандық БАҚ мамандарының алтын ұя-мектебі университетіміздің журналистика факультеті болып келе жатқанын орынды мақтаныш етеміз.

Әл-Фараби атындағы Қазақ Мемлекеттік ұлттық университетінің түлектері өз елімізде ғана емес, әлемдік деңгейде де адамзаттық ар-ождан арашашысы атын абыроймен асқақтатып келеді.

Бүгінгі 28 маусым - Қазақстан журналистерінің төл мерекесінің күнімен университетімізде еңбек етіп жатқан баспасөз мамандарын, еліміздегі беделді кәсіптік-білім ордасы - журналистика факультетінің оқытушыларын, болашақ мамандар - студенттерді осы мерекелерімен университет ұжымы атынан шын жүректен құттықтаймын!

Зор денсаулық, отбасыларыңыздың амандығын және шығармашылық табыс тілеймін!

Әл-Фараби атындағы Қазақ Мемлекеттік Ұлттық университетінің ректоры К.НӘРІБАЕВ.

15-бетте

Қадірлі талапкер!

Өзіне арналған газетіміздің бұл санынан оқуға түсуіне қажетті мәліметтерді оқи аласың. Болашақ мамандығыңды дұрыс тандап, қалаған оқуыңа түсуіне тілектеспіз.

Дорогой абитуриент!

Этот номер посвящается тебе, по-этому на страницах нашей газеты ты сможешь найти все, что тебя интересует об обучении в КазГУ.

“Қазақ университеті”

Ақпарат-айдын

Ұлы ғұламаға - ұрпақтар тағзымы

ЮНЕСКО деңгейінде аталынып жатқан мерейлі оқиғаны еліміздің барлық мекемелерінде өткізу орынды екені анық. Оның "Тарих-и-Рашиди" және "Жабаннаме" еңбектері ХҮІ ғасырдағы Орта Азия тарихының баға жетпес асыл қазынасы ретінде дүние жүзінде танылса да, осы еңбектері әлі күнге дейін қазақша басылып шықпауы қазақ қауымына деген үлкен сын болып табылатыны да ғалымдар назарынан тыс қалмады. ҚазМУ ректоры К.Нәрібаев, Қазақстан Жазушылар Одағы Басқармасының бірінші

хатшысы Н.Оразалин, зерттеуші-ғалымдар М.Қойгелдиев, Т.Омарбеков, Л.Бақаев, М.Қазыбек және т.б. ұлы ойшыл мұрасының сан қырына тоқталды. Оның еңбектері Қазақстан, Қырғызстан, Шығыс Түркістан, Ауғанстан, Тибет және Үнді халықтарының мәдениеті мен тарихы бойынша тұлғасына ретінде танылады.

Конференцияда М.Х.Дулати және оның заманы, "Тарих-и-Рашиди" еңбегі, Қазақстан мен Орта Азияның орта ғасырлардағы тарихы мәселелері, оның заманындағы әдеби зерттеулер, философиялық көзқарастары, педагогикалық ойлары, әдеби еңбектерінің тілі мен стилі, М.Х.Дулатидың "Тарих-и-Рашиди" еңбегі Қазақстан мен Орта Азия тарихы бойынша зерттеу көзі сынды тың тарихи көзқарастар тұрғысынан талданған мәселелер көпшілікке ұсынылды.

Б.Белғара.

Қазақ тілі - ғылым тілі болуы қажет

Университетімізде өткен "Тіл үйретудің практикалық проблемалары" атты республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциясы жоғары оқу орындарында тіл үйретуге байланысты көптеген мәселелерге жауап берген шара болғаны анық.

Конференцияны ашқан университет проректоры Е.Б.Жатқанбаев қазақ тілінің дамуына, оның барлық пәндер бойынша оқыту тілі болуына және студенттердің шетел тілдерін оқып-үйренулеріне университет тарапынан зор көңіл бөлініп отырғанына тоқталды. Жалпы, еліміздің бас білім ордасында іс-қағаздарын мемлекеттік тілде

жүргізуден бастап, оқу ордасында қазақ тілінің шығармашылық ахуалы қалыптасып отырғаны анық.

Белгілі ғалым, тіл жанашыры Бақытжан Хасанов ендігі жерде алдағы тұрған келелі міндет қазақ тілін ғылым тілі ету ғалымдардың парызы екендігіне және тіл саясатының ұлттық мүддені қорғаушы демократиялық жағдайда жүргізілуіне жан-жақты талдау жасады.

Конференцияда тіл қузыры және әлеуметтік міндеттері, аударма, екінші тіл үйрену, орыс бөлімдерінде және жаратылыстану факультеттерінде студенттердің сөздік қорын байыту, қазақ тілін оқытуды жетілдіру және басқа көптеген салаларға байланысты жас ғалымдар мен ұстаздар пікірлері, зерттеулері айтылды.

Ураз Джандосов - выдающийся государственный деятель

19 июня прошла научная конференция на тему: "Ураз Джандосов - выдающийся государственный деятель и просветитель", посвященная 100-летию со дня рождения У.Джандосова.

Открывая конференцию, ректор КазГУ К.Нарибаев сказал, что Ураз Джандосов - один из наиболее ярких и, пожалуй, еще до конца достойно не оцененных казахских политиков из той плеяды интеллигентов, которые были подняты на политический Олимп молодого казахского

государства в начале нынешнего века.

Конференция работала по двум секциям. В первой, посвященной историческим исследованиям, уточнялись некоторые факты из политической биографии Ураза Джандосова. Особый интерес вызвали выступления Т.Омарбекова, известного историка, Р.С.Сариевой, директора ЦГА РК, Л.Д.Дигитасовой, директора Архива Президента РК и Р.Бердигалиевой, директора Национальной библиотеки.

Кроме научных исследований на конференции звучали стихи, посвященные достойному сыну народа, из уст таких поэтов, как Т.Молдағалиев, О.Асқар и внучки Ураза Джандосова - Г.Джандосовой.

Конференция в КазГУ является первой в ряду мероприятий, посвященных столетию выдающегося государственного деятеля и просветителя.

ҚазМУ-дің баспасөз қызметі.

Конференция на химфаке

27-28 мая на химическом факультете КазГУ им. аль-Фараби прошла конференция молодых ученых "Химии XXI века", посвященная 100-летию со дня рождения выдающегося ученого, основателя и первого президента АКАУ наук Казахстана, академика К.И.Сатпаева.

Конференцию открыл зам.декана по научной работе химического факультета КазГУ им. аль-Фараби, кандидат химических наук, доцент Ж.Б.Бакенов. Доклад о жизни, научной деятельности и роли академика К.И.Сатпаева в развитии химической науки сделал ответственный секретарь конференции, доктор химических наук, профессор А.Нухулы. Затем своими воспоминаниями о К.И.Сатпаеве поделились доктор химических наук, профессор Х.К.Оспанов, ученик К.И.Сатпаева д.г.-м.н., проф. Э.И.Файн. Звучали и стихи, посвященные великому сыну казахского народа. Внук К.И.Сатпаева - лауреат государственной молодежной премии "Дарын", к.х.н. Е.О.Батырбеков выступил с докладом на тему: "Академик К.И.Сатпаев и химия высокомолекулярных соединений в Казахстане".

А.НУХУЛЫ.

1 маусым - Халықаралық балаларды қорғау күні

Бала мерекесі - ата-ана мерекесі

Әр мерекені атаусыз қалдырмайтын біздің университетіміз, бұл күнге де үлкен дайындықпен келді.

Әр факультетте университет қызметкерлерінің балалары арасында қол өнерінен, сурет салудан жарыстар өткізілді. Алдын-ала мерекелік бағдарламаға шақырған жарнамалар ілініп, әлеуметтік жағынан қорғалмаған 199 жанұяға, әсіресе, көп балалы, мүгедек балалары бар және жалғыз басты аналардың әрқайсысына 3000 теңге көлемінде көмек берілді.

Істің басы-қасында болған әлеуметтік және экономикалық мәселелер жөніндегі проректор З.Н.Мырзабеков мерекенің жақсы өтуіне және қызметкерлерге барлық жағдай жасау мақсатында моральдық тұрғыдан да, қаржылай да көп көмек көрсетті.

Бағдарламаның ашылу салтанатында күні бұрын өткізілген сурет салу, қолөнер жарысында кезге түскен 30 бұлдіршіште мақтау қағазы берілді. Салтанатты марапаттау, студенттер клубы мен өзімізге танылған Н.Н.Гизатуллина жетекшілік ететін "Спектр" тіл тобының күшімен дайындалған концерт балаларды бір серпілтсе, Ф.Мүсірепов атындағы академиялық жастар мен балалар театрының "Бәрінен күшті - қорқақ көжек" қойылымы олардың зор ықыласына ие болды.

Осы бағдарламаның басы-қасында жүріп, мен К.Н.Нәрібаев ағамыз басқарып отырған үлкен шаңырағымыздың өз қызметкерлеріне деген қамқорлығы мен жанашырлығының тағы да бір куәсі болдым.

Н.ҚАРАҒОЙШИНА.

Мұхаммед Хайдар Дулатидың туғанына 500 жыл

Тарихшы. Ақын. Қолбасшы. Қайраткер.

(Жалғасы. Соңы 4-бетте).

оны билеген Тұғылық Темір, Уәйіс хан, Жүніс хандардың саяси қатынасына, елдің жағдайына, олардан бұрынғы Жетісу мәдениетіне, қазақ хандығы тарихына тоқталады. Екінші кітап көлемі жағынан біріншіден төрт еседі үлкен. Бұл - түгелдей мемуарлық шығарма, сондықтан да ол ХҮІ ғасырдағы естелік шығармалардың озық үлгісі болып табылады. "Тарихи Рашидидің" тарихи және естелік бөліктері - бір-бірінен бөлінбес бір бітім. Екеуі үнемі бірін-бірі толықтырып отырады. Бірінші дәптердің кіріспесінде Мұхаммед Хайдар Дулати кітаптың "Тарихи Рашиди" аталуының үш түрлі себебін атайды. "Әуелі Тұғылық Темірді ислам дініне құлшылық еткізген шейх Аршад-аддинге бағыштадым; халқын ақиқат жолына (рушд) бастаған Тұғылық Темірге бағыштадым; үшіншісі Моғолстан ханы Әбдірашидтің күрметіне бағыштадым".

Мүметті зиялы қауым!

Мұхаммед Хайдар Дулати - ғұлама тарихшылығымен бірге көрнекті ақын, белгілі әскери қолбасшы, ірі мемлекет қайраткері. Ол - тек қазақ халқы ғана емес, бүкіл Шығыс мәдениеті мен ғылымына өлшеусіз үлес қосқан білімпаз жан. Әйтсе де, ұлы ғұламаның 500 жылдығы - біздер үшін, қазақ халқы үшін, аса зор қуаныш, әрі үлкен міндеттерді алға тартатын асқарлы кезең. Әлемге әйгілі ғұлама өмірінің белгісіз жақтарын, тарихи еңбегі мен бізге жеткен ақындық мұрасын, данагөй ой толғамдарын тереңдей аршып, жан-жақты зерттеп, олардың жедел жарық көруіне мемлекеттік тұрғыдан мән беру - кезек күттірмес күрделі әрі маңызды мәселе.

Мұхаммед Хайдар Дулати небәрі 52 жас жасаған өз ғұмырында сан қилы тарихи оқиғалар куәгері әрі терең таным, биік парасат иесі бола жүріп, өмір, адам мен заман туралы шешетей ескерткіш жасады, ұрпағына өлмейтуғын сөз қалдырды. Оның тоғыз жасынан басталған жиянғездік өмірі әлемді шарлаумен өтті. 1509 жылы әкесінен айырылған соң, Бұқарадан Кабулға басталған бұл сапар өмірінің соңына дейін созылып, оның естігі Бентгалияға, батысы Иран мен Түркияға, шығысы Қытай мен Туранға дейінгі аймақты қамтиды. Мұның ішінде Қашқарияда 19 жыл тұрақтап, Кашмирді 10 жылдан астам биледі.

Мұхаммед Хайдар Дулати Ташкентте туып, Кашмирде дүниеге салып, жарты әлемді шарлағанымен, өзінің өскен өлкесін, туған елін еш естен шығармаған. Оны тарихқа алып келген де, тарихшы еткен де ең алдымен туған жеріне деген ыстық ықыласы. Бұл - елін сүйген әрбір азамат үлгі тұтар, ұрпағына өсиет етер асыл қасиет. Мұндай ұлы сезімнің еліміз тәуелсіздік алған бүгінгі тұстағы күдіреті тіпті асқақтай түспек.

Жастай талантпен танылған Мұхаммед Хайдар Дулатидің алғашқы ұстазы ретінде кейбір (ағылшын ғалымы Ч.А.Сторн) Мұхаммед Самарқанди атты оқымыстыны атағанымен, негізгі ұстазының бірі Захриддин Бабыр екені сөзсіз. Жалпы бала жастың бойындағы бұйығы бұлақтың көзін ашып, ғылымға деген оятқан да осы Бабыр. Өзінің атакты "Бабырнамасында" ол шәкіртінің азамат болғанына қуана отырып: "Жазуға, сурет салуға машық, жебе жасауға, зергерлікке, садақ шыбығын иуге қолының ебі бар. Он саусағынан өнері тамған жігіт. Ақындық дарыны да бар еді. Ол менен көшірім сұрап хат жазыпты, сөз саптауы тәуір..." - деп, бала Мұхаммедтің ерекше қабілеттілігін баса көрсетіп, келешегінен үлкен үміт күтеді. Бабырдың үміті ақталды. Мұхаммед Хайдар ғалымдығының дәлелі - таңғажайып тағлымды еңбек - "Тарихи рашиди", ақындығының айғағы - "Жабаниаме" атты дастан.

Мұхаммед Хайдар Дулати өзін ысылтқан отты жорықтарға да алғаш рет осы Захриддин Бабырдың қасында болған жылдары қабысып, кейінгі әскери қолбасшылық тәжірибесінің

қалыптасуына жол ашады. Ол 1524-1525 жылдардағы Моғолстандағы қырғыздарға жасаған екі жорығына, 1527-1528 жылдарда Кәпірстанға (Ауғанстанның солтүстігі), 1528-1530 жылдары бадахшанға, 1532 жылы Кіші Тибетке жасаған әскери жорықтарға тікелей басшылық етіп, ірі жеңістерге қол жеткізді.

Мұхаммед Хайдар Дулатидің білікті қолбасшылық қабілетімен бірге алғыр мәмлегерлігі, көреген саясаткерлігі Кашмир уалаятын басқарған кезде айқын танылады. 1533 жылы 10 мың қосынмен Кашмирді алып, қолбасшылық талантын танытқан Мұхаммед Хайдар Дулати Қашқардан Үндістанға келгенде, Бабыр балаларының көмегі мен өзінің көреген саясаткерлігінің арқасында Кашмир өлкесін бейбіт жолмен алады. Ал өзі басқарған өлкеге қауіп төнгенде, Үндістан билеушісі Шерхан жіберген Қажы шах әскерін тас-талқан етіп, қолбасшылық даңқын тағы да асырады. Өзінің ақылдылығы, алғырлығы, батылдығы арқасында өлке билігін қолға алған соң, ол өткен өмір жолын ой елегінен өткізіп, өзіне дейінгі бабалар заманындағы күрделі тарихи оқиғаларды екшеп, кейінгі ұрпаққа саликалы мұра қалдыру мақсатында ой еңбегімен айналысады. Оның ірі нәтижесі "Тарихи Рашиди" еді.

Мұхаммед Хайдар Дулатидың "Тарихи Рашиди" атты еңбегі ұзақ уақыт бойы әлем ғалымдарының назарын аударып, түркі халықтары тарихының басты дерек көзі ретінде тарихи шынайылығы мен шындығы тұрғысынан өзіне тәнті етіп келеді. Бұл еңбектің құндылығы, ең алдымен, шыншылдығы мен мемуарлық сипатында. Мұхаммед Хайдар Дулати өзі көрген, өзі араласқан оқиғаларды хатқа түсіріп, естіген, оқыған-білгендері арқылы оны толықтырып, соның бәрін әдемі әдеби тілмен жеткізе білген.

Бұл айтулы еңбек Шығысқа кеңінен таралып, кейінгі шығыс ғалымдары Орталық Азия, Шығыс Түркістан жайлы тарихи, этнографиялық және жағырапиялық дерек көздерін негізінен осы еңбектен алып отырды. Ал Европа ғалымдары Мұхаммед Хайдардың "Тарихи Рашиди" атты еңбегімен 1895 жылы шыққан Е.Д.Росстың ағылшын тіліндегі аудармасы бойынша танысып, оның ғылыми құндылығын жоғары бағалады. Кезінде белгілі шығыстанушы Бартольдтың бұл аудармаға рецензия жазып, оның тарихи маңызы мен мәнін ашып көрсетіп, кейбір ескертпелер айтқаны белгілі. Сонымен бірге Мұхаммед Хайдар Дулати еңбегі В.В.Бартольдтың бірнеше зерттеу еңбектеріне негіз болып, оның Орталық Азия халықтарының саяси, мәдени тарихына бағытталған ғылыми еңбектерінің бағдаршамы іспетті болды.

"Тарихи Рашидиді" Мұхаммед Хайдар Дулати Кашмирде 1544-1546 жылдар шамасында жазған. Ол екі бөлімнен, екі дәптерден, яғни екі кітаптан тұрады. Біріншісінде Мауернаардегі Шағатай әулеті қуған мемлекеттің тарихы, Моғолстан деген атпен белгілі болған дербес мемлекеттің негізі қалануы жайлы баяндайды. Сонымен бірге

Мұхаммед Хайдар Дулати ХҮ-ХҮІ ғасырлардағы Қазақ хандығы тарихын, соның ішінде хандықтың құрылу тарихын арғы Моғолстан мемлекетінің өмірімен тікелей байланыста алып қарастырады. Оған "Қазақтар, олардың билеушілерінің жағдайының ерекшеліктері туралы, бұл атаудың оларға берілу себебі және олардың құрылуы туралы баяндау" деген тарау арнаған. Мұнда Әбілқайыр хан Дешті Қыпшақты толық қаратқан соң, одап сескенген Керей хан мен Жәнібек Сұлтан Әбілқайырдан қол үзіп, Моғолстандағы Есенбұға ханға келгені айтылады. Есенбұға хан оларды қуана қарсы алып, Моғолстанның батысындағы Шу бойындағы Қозыбасы деген жерден орын береді. Әбілқайыр қайтыс болған соң, оның қыспағын көрген көп жұрт Керей мен Жәнібекке келіп қосылды. "Олардың ұзын саны екі жүз мыңға жетті. Олар өзбек-қазақ деген атқа ие болды. Қазақ сұлтандарының билік құра бастауы 870 (1465) жылдан басталады", - деп жазады. Мұхаммед Хайдар Дулати сонымен қазақ деген халықтың өз мемлекетін құрып, тарихқа дербес ел ретінде енуі танымы терең тарихшының жазуы бойынша 1465 жыл.

Мұнда қазақ халқының құрамына енген ру-тайпалардың таратыла айтылған шежіресі де мол. Мұхаммед Хайдар Дулати нендей кезең, нендей тақырып туралы жазса да шындықты жазады және әрбір жайтқа өзіндік көзқарасын танытып отырады. Мысалы, қазақ хандығы жайындағы жазбаларда рулық, тайпалық тартыстың ел бірлігін бұзып, талай қанды оқиғаларға апарып соқтырғанын ескерте отырып, ел бірлігін сақтауды ең басты нысана етіп алға тартуы - осының айғағы. Мұндай танымы терең, тағлымы мол тұшымды ойлар бүгінгі күнде де өз өзектілігін жоймаса керек. Ғұлама өсиеті - ұрпақтан ұрпаққа жалғасын табар, желісін үзбес ұлы ұлағат болып қала бермек.

Мұхаммед Хайдар Дулатидің "Тарихи Рашиди" атты ұлы еңбегінің тарих ғылымы және басқа да қоғамдық ғылымдар үшін маңызы өте үлкен. Бұл еңбек ұзақ жылдар бойы қолжазба күйінде қалып келгеніне қарамастан, тарихи деректерінің нақтылығы, дәйектілігі, айқындылығының негізінде шығыс елдерінің ғана емес, Ресей, Еуропа ғалымдарының да назарын өзіне аударумен келеді. Жоғарыда атап өткен белгілі шығыстанушы ғалым, шығыс әлемінің білгірі В.В.Бартольд "Тарихи Рашидиді" мұсылман дүниесіндегі тарихи

Ғылым майталманы

Халық Комиссарлар Кеңесінің төрағасының қызметін, кейіннен Халық Ағарту Комиссары қызметін атқарған Төлеген Тәжібайұлының ел ішіндегі беделі өте жоғары болды. Қазақ ССР Сыртқы Істер Комиссариаты құрылып, оның тұңғыш басшысы болып тағайындалды. Бұл 1944 жыл еді.

Мәскеудегі Н.Крупская атындағы Академияның үздік бітірген Төлеген осы тұста қайраткерлік, ұйымдастырушылық қабілетін айқын байқатты. Ел басына кун туған Ұлы Отан соғысы жылдары ол Халық комиссарлар Кеңесінің мәдениет саласын басқарумен қатар, Сыртқы істер комиссариаты қызметін қатар атқарған болатын.

(Соңы. Басы 1,3 бетерде)

Әдебиеттің ең маңызды жәдігері деп бағаланады. Екінші бір орыс шығыстанушысы В.В.Вельяминов-Зернов: "Тарихи Рашидидің" өзі, әсіресе, оның екінші бөлігі өте маңызды еңбек болып табылады. Бұл - Шағатай әулетінің кейінгі тарихы жөніндегі жалғыз дерек көзі. Ондағы деректер нақты әрі шыншыл. "Тарихи Рашидиді" жазушыдан мұндай шыншылдықты күтуге әбден болатын. Оның қоғамдағы орны мен мемлекеттік басқару жүйесіндегі беделі оқиғаларды анық білуге, нақты суреттеуге мүмкіндік туғызғанды", - деп жазды. Және бұл ғалым өзінің қазақ тарихы жайлы еңбектерінде Мұхаммед Хайдардың шығармасын бірден-бір тарихи дерек көзі ретінде молынан пайдаланып отырды.

Мұхаммед Хайдар Дулатидың асыл туындысы туралы қазақтың ғұлама ғалымы Шоқан Уәлиханов жақсы пікір айтып, ерекше бағаласа, Әлкей Марғұлан Мұхаммед Хайдарды қазақтың тұңғыш тарихшысы деп атаған. Бүгінгі күнде туған елінде Мұхаммед Хайдар Дулати еңбегі зерттеле бастады. Қазақ ғалымдары А.Асқаров, Т.И.Сұлтанов, Б.Қожабеков, Ә.Дербісалиев, Ә.Байбатша, өзбек оқымыстылары Р.Г.Мухминова, А.Урунбаев, Р.П.Жалилова, Х.Хасанова және тағы басқалардың үлкенді-кішілі еңбектері жарияланды. М.Х.Дулати атындағы Тараз мемлекеттік университетінің ұйымдастыруымен өткен Бірінші және Екінші халықаралық ғылыми конференциялардың материалдары жарық көрді.

"Тарихи Рашиди" сынды еңбектің тағы бір

Осындай абыройлы қызметтер атқарған Т.Тәжібайұлының Сыртқы Істер Комиссариатын құруда да сіңірген еңбегі елеулі. Министрліктің Жалпы Ереже, құжаттар, жұмыс штағын түгелдей өзі ұйымдастырған еді. Сонымен бірге аталмыш мекемеге кадрлар дайындауға, оның халықаралық байланысын арттыруға, шет елдермен мәдени байланыстарды жандандыруға үлес қосты. Осы қызметте жүріп, Парижде өткен Төрттік Одақтың Герман мәселесіне арналған саммитіне бас кеңесші болып қатысқан. Кейін БҰҰ-ның Бас Ассамблеясының мәжілісіне Кеңес Одағы делегациясының басшысының орынбасары ретінде сондағы Қамқорлық комитетінің төрағасы қызметін атқарды.

БҰҰ-ның сессиясына екі рет қатарынан қатысуы оның беделінің одақтас республикаларда да жоғары болғандығына көзімізді жеткізе түседі. Кейін Т.Тәжібайұлы Кеңес Одағы елшілігінің Үндістандағы бас кеңесшісі қызметіне тағайындалады. Сөйтіп, Кеңес-Үнді ынтымақтастығын дамытуға мол үлес қосады. Елшілікте жүріп ол Үнді халқының ауылу азаматтары Дж.Нерумен, И.Гандимен жүзбе-жүз кездесіп, сұхбаттасад.

Әңгімемізге арқау болып отырған қоғам қайраткерінің ғалым ретінде де атқарған ісі ұшан-теңіз. "К.Д.Ушинский

- Ресей педагогикалық-психологиялық мектебінің негізін қалаушы" атты кандидаттық диссертацияның үздік қорғаған оның Қазақстандағы психология ғылымының дамуына да қосқан еңбегі өлшеусіз. Ол Абайтануды дамытуға да үлес қосты. Атап айтқанда, 1957 жылы ғалымның "Абай Құнанбаевтың философиялық, психологиялық және педагогикалық көзқарасы" деген үлкен еңбегі жарық көрді. Бұл еңбегінде ол Абайдың психологиялық көзқарасын алғаш рет зерттеді. Үндістанда елшілікте жүргенде "Кеңес психологиясы пәні: зерттеу әдісі, мақсаты" деген кітап жазып шығарды.

Т.Т.Тәжібаевқа Қазақстандағы психология ғылымын дамытудағы еңбегі үшін профессор атағы беріліп, кейін Қазақстанның Ғылым Академиясының академигі болып сайланады.

Ғылым майталманы 1948-1953 жылдар аралығында өзіміздің университет ректоры қызметін абыроймен атқарды. Осында жүріп ол университеттің материалдық-техникалық базасын қалыптастыруда, ұстаз-профессорлар кадрының қатарын көбейтуге көп еңбек сіңірді.

Елуінші жылдардың бас кезінде қазақ зиялылар қауымының басына қуғын-сүргін қайта үйірілгені белгілі. Бұл қара бұлт қазақ білімінің қарашандырағы атанған ҚазМУ-ді де

айналып өтпеді. Университет мұғалімдерін "космополитизм", "ұлтшылдық", "принципсіздік" және тағы басқа жәлалармен қудалау басталды. Әсіресе, М.Әуезов, Е.Бекмаханов, Б.Блюменфельд, Серовайский және тағы басқа көптеген ұстаз-ғалымдар айыпталды. Сол тұста ректор болған Т.Тәжібайұлының қысымшылық көрген мұғалімдерді қызғыштай қорғай білді. Сол үшін партиялық сөгіс те алды. Осындай кедергілерге қарамастан, университет жұмысын үнемі жақсартумен болды.

Белгілі қоғам қайраткері университетімізге басшылық етіп жүргенде комсомол көшесіндегі (қазіргі Төле би) 5-оқу корпусы, 1-жағажана, стадион құрылысы салынды. Қазіргі біздің мақтаншымызға айналған ҚазМУ қалашығын, Студенттер Сарайын салу идеясы да сол тұста айтылған ұсыныстар еді.

Биыл құрылғанына елу жыл толып отырған философия және экономика факультеттерінің ашылуына да тікелей себепші болған Төлеген Тәжібайұлы. Жалпы, оның өмірінде көп іс тындырған, тамаша талантты ғалым, қоғам, мемлекет қайраткері, қазақ халқының тарихында өз орны бар бік тулға екендігіне оның жүріп өткен өнегелі өмір жолы, атқарған істері дәлел болады.

З.С.ГАЙПОВ,
саясаттану және философия
факультетінің аға оқытушысы.

ерекшелігін баса айтып өткен орынды. Ол тек тарихи дерек көзі немесе тарихи жазба ғана емес, бұл еңбек - өз тұсындағы мәдениет тарихының да бағалы дерек көзі. Мәселен, онда түркі дүниесінің мақтанышына айналған гераттық Әлішер Науаи туралы мол мағлұмат бар. Мұхаммед Хайдар сол кезеңдегі әдебиет пен мәдениет, білім мен ғылымның көрнекті өкілдерін ғалымдар, ақындар, му"алим шығарушылар, әншілер мен сазгерлер деп бөліп алып, олар жайлы кеңінен мәлімет берген. Сонымен бірге, еңбекте "Сопылық шейхтар" деп аталатын бөлім бар. Бөлім шығыстың классик ақыны Абдрахман Жәмидің есімін еске алудан басталады және ақындар бөлімінде классик ақынға арнайы тоқталады. Жәми мен Науаидың достық қатынастарына көбірек көңіл бөле отырып, сол арқылы олардың ақындық ортасын, өзге ақындармен қарым-қатынасын ашып көрсетеді. Олардың шығармаларының тізімін береді.

Мұның бәрі "Тарихи Рашиди" авторының ақынжанды, рухани жан дүниесі кең, әдеби-мәдени танымы терең жан екенін танытады. Жалпы, "Тарихи Рашиди" өзінің көркемдік ерекшелігі, көріктеу құралдары, тұрақты сөз тіркестерін шебер қолдана білу жағынан көркем туынды, әсіресе, тарихи проза жанры талаптарына да толық жауап береді. Мұхаммед Хайдар Дулати еңбегінің көркемдік сипатын, тіл шеберлігін бұл еңбекті басқа тілдерге тәржіма жасаған аудармашы ғалымдар да атап көрсетіп отырған. "Тарихи Рашидидің" алғашқы аудармашысы ағылшын ғалымы Э.Денисон Росс оны тарихи мұра ғана емес,

көркем туынды ретінде жоғары бағалаған. Ал замандасы, әрі бөлесі Захридин Мұхаммед бабыр Мұхаммед Хайдар Дулатидың өз дәуірінің дарынды сөз зергері, белгілі ақыны болғанын жазып кеткен.

"Тарихи Рашидиде", "тілге жеңіл, жүрекке жылы тиетін" өлең жолдары, оралымды сөз тіркестері, суреттілік пен бейнелілік мол болғанымен Мұхаммед Хайдар Дулатидың ақындығы көп уақытқа дейін белгісіз болып келген-ді. Жиырмасыншы ғасырдың екінші жартысында Мұхаммед Хайдардың ақындығын әлемге паш еткен оқиға болды. Азаттық үшін күрескер түрік ұлдарының бірі башқұрт ғалымы Ахмет Зәки Уәлиди Берлин кітапханасының қолжазба қорынан Мұхаммед Хайдар Дулатидың "Жабаннаме" атты поэмасын табады. Молда Умар ибн Қажы деген кісі 1814 жылы көшірген бұл поэма 125 беттен тұратын көркемдік деңгейі жоғары, көлемді туынды екен. "Алғы сөз" бен "Соңғы сөз" автордың өмірі жайлы деректермен бірге дастанның жазылған жылы, дүниеге келу себебі айтылған. Және Мұхаммед Хайдар Дулати туралы деректер оның өз естелігі ретінде айтылған.

Ахмет Зәки Уәлиди Мұхаммед Хайдар ақындығына жоғары баға беріп, оның тілге шебер, бейнелі де бедерлі ойларын айқын да анық жеткізетінін, оқиғаны тартымды да қызықты етіп баяндайтынын атап өтеді. Ендеше Мұхаммед Хайдар Дулатидың ақындығы - арнайы зерттеудің пәні.

Орта ғасырда өмір сүрген қазақтың ұлы тарихшысы, үлкен ойшылы, кемеңгер саясаткері, көрнекті жазушысы Мұхаммед Хайдар Дулатидың өмірі мен шығармашылығы жайлы қысқаша түйеріміз - осы.

Работа с абитуриентами: искать резервы в регионах

Высшее образование в наши дни стало товаром. И с этим нужно смириться: таковы реалии рынка. Другой реальностью сегодня стало резкое увеличение числа высших учебных заведений. Сегодня их насчитывается 133, особенно впечатляет рост негосударственных вузов, количество которых с 1995 года возросло с 32 до 71. О качестве подготовки специалистов в них нельзя судить однозначно.

С одной стороны, многие «академии» и «университеты» явно не соответствуют своему статусу. С другой стороны, на рынке казахстанского образования уже заявили о себе вузы-частники с неплохой репутацией. Это «Туран», «Адилет», «Кайнар», Казахско-американский университет. Негосударственные высшие учебные заведения охватывают 20,2% от общей численности студентов.

Остальные студенты учатся в вузах - старожилах. Требования времени заставили бюджетные вузы кардинально изменить принципы и методы своей работы. Сегодня наибольшую конкуренцию по подготовке ряда рыночных специальностей составляют Аграрный и Евразийский университеты, КазГМУЯ, КазНТУ, АГУ, КазГАУ и КазГУ.

Обычно хочется сказать о нашем вузе - КазГУ. Он был и остается абсолютным лидером в области подготовки специалистов точных и естественных наук, традиционным лидером в области обучения гуманитарным и рыночным дисциплинам. Подтверждением нашей высокой «марки» является неснижающийся за последние пять лет конкурс при поступлении, высокий уровень научных исследований, авторитетный преподавательский состав.

Несмотря на то, что в рекламе наш вуз не нуждается, и перед нами сегодня встала проблема привлечения абитуриентов. Ведь как и любое другое высшее учебное заведение, мы заинтересованы в увеличении качественного и количественного состава студентов, обучающихся на договорной основе.

Традиционно студентами нашего университета, в основном, являются жители южных регионов и единственного

мегаполиса - Алматы. Это объясняется географическим расположением университета. Подобное положение в самом ближайшем будущем может сыграть с нами злую шутку. И вот почему.

Объективные данные свидетельствуют о том, что в связи с переносом столицы, рынок умственной рабочей силы и капитала постепенно будет перемещаться на север Казахстана. В первых двух десятилетиях может быть даже достигнут баланс между двумя столицами. И потребность в специалистах с высшим образованием на юге республики снизится. Это говорит о том, что уже сейчас мы должны стараться закрепить свои приоритеты во всех областях страны.

А каково положение на сегодняшний день? Имеющиеся в областных центрах вузы не конкурируют с нами в силу известных причин. Основным козырем наших коллег на местах является более низкая плата за обучение. Однако немало казахстанцев, наших потенциальных студентов, аспирантов, магистрантов, предпочитают учиться за границей.

Судите сами. Свыше трети выпускников школ Южно-Казахстанской и Жамбылской областей обучаются в вузах Ташкента и Бишкека, столько же выпускников семипалатинских, павлодарских и петропавловских школ обучаются в высших учебных заведениях Томска, Новосибирска, Кургана. Около половины (!) абитуриентов из западного Казахстана поступают в вузы Саратова, Самары, Оренбурга и Москвы.

Число казахстанцев, желающих учиться в Узбекистане и Кыргызстане в последнее время несколько уменьшилось. В Узбекистане постепенно сворачивается обучение на русском, казахском и таджикском языках. Так, из 9500 средних школ, русских осталось только 897. В Кыргызстане проигнорировали просьбу казахской общины о создании в БГУ и КГНУ групп с казахским языком обучения. Что касается российских вузов, то они в силу демографических и экономических причин, лояльно относятся к абитуриентам из стран СНГ. Филиалы ряда высших учебных заведений РФ открыты в Алматы, Астане, Шымкенте и Караганде.

Представители вузов России проводят активную профориентационную работу среди старшеклассников. Причем объемом их интересов становится наиболее подготовленная молодежь из обеспеченных семей. В начале апреля 1999 года, например, почти половина учеников одиннадцатых классов 90-ой физико-математической школы Алматы изъявили желание учиться в России. В этот же период, задолго до вступительных экзаменов, немало выпускников 54-ой алматинской гимназии по результатам тестов были зачислены в списки студентов ряда российских вузов.

Приведенные данные говорят в пользу того, что нам нужно в корне изменить профориентационную работу среди старшеклассников. В настоящее время она ограничивается лишь походами преподавателей в алматинские школы. Зачем? Ведь в КазГУ в южной столице прекрасно известен. К тому же в школы вразнобой отправляются представители многих факультетов, что вызывает раздражение у завучей и директоров. На мой взгляд, назрела необходимость переноса тяжести профориентационной работы в регионы республики. Пора приступить к укреплению имиджа КазГУ как уважаемого и интеллектуального университета. На местах нужно умело развенчивать лживый миф о коррумпированности южных вузов. Надо, наконец, систематизировать профориентационную работу факультетов, смелее пропагандировать в СМИ наши научные успехи. И еще. Учитывая психологию сегодняшней молодежи, нужно акцентировать их внимание на описании жизненных и профессиональных достижений наших выпускников. Среди них много ведущих политиков, банкиров и бизнесменов.

Реализацию принципиально новой профориентационной работы, по моему мнению, следует возложить на Совет молодых ученых и специалистов университета. Энергия и динамизм молодых должны служить общему благу.

Темирлан ЖИЕНГАЛИЕВ.

Бүгін магистрант - ертең аспирант

Университетімізде соңғы жылдары үш сатылы оқу жүйесі студенттердің болашағына даңғыл жол аша бастады. Әр факультеттегі бакалавриатура, магистратура, аспирантура бөлімдері ғылымға икемі бар талапкерлерді теориялық біліммен сусындатып, тәжірибелік тағылымдарға үйретуде.

Жақында биология факультетінің магистранты *Есбергенова Жазира* магистрлік диссертациясын үздік қорғап, әрі қарай аспирантураға түсуге мүмкіндік алды.

Ақыны білім алу үшін төлейді

Оклахома мемлекеттік университеті Америкадағы белгілі де беделді жоғары оқу орындарының бірі. Мұнда жиырма мыңнан астам студент білім алуға. Университеттің халықаралық байланыстар саласындағы жұмысы жоғарғы деңгейге жеткізілген. Қазіргі таңда жалпы университет бойынша 120-ға тарта елдің өкілдері, соның ішінде біздің республикамыздың студенттері де баршылық.

Университеттің әкімшілік орталығы мен негізгі оқу базасы Оклахома штатындағы Стилуотер қалашығында орналасқан. 40 мың адам тұратын бұл қалашық тұрғындарының тең жартысы студенттер. Қаланың атын қазақ тіліне тікелей аударатын болсақ "тыныш су" (still - тыныш, water - су) болып шығады. Айтса - айтқандай даңғаз шудан аулақ, тып-тыныш, жанға жайлы, жұмыс істеуге қолайлы жер.

Американдықтардың үлкен оқу ордаларын арнайы шағын қалашықтарға салуының себебін түсінуге болады. Өйткені мұндай мекендерде халықтың әлеуметтік жағдайын жеделдететін түрлі мүмкіндіктер бар. Оның ең бастысы пәтераның төмен болатындығы. Мысалы: Нью-Йорк қаласында бір бөлмелі шағын пәтерді жалдаушылар айына 1-1,5 мың доллар төлесе, Стилуотердегі студенттер 150-200 доллар төлейді. Тағы бір себебі студенттердің шын мәнінде терең білім алып шығуына мүмкіндік жасау. Жастардың көңілін аударып, білімнен басқа жаққа бұрып әкететіндей "қызық" шоулар мен аттракциондар, түрлі клубтар мұндай қалашықтарға әдейі әкелінебейді. Тып-тыныш. Есесіне кітапханалар мен лабораториялар тәулігіне 24 сағат жұмыс істейді. Маған қатты әсер еткен бір жай білім алуға жасалған жағдайдың ерекшеліктері болды.

Стилуотердегі Эдмонд заң әдебиеттері кітапханасы Американдық кітапханалардың ортақ сипатын көрсетеді деуге болады. Тәуліктің қай мезгілінде де студенттерсіз

болмайтын бұл кітапхана - шын мәніндегі білім ордасы.

Біз кітапхана дегенде кітап сөрелерін ғана елестете аламыз. Ал Эдмонд кітапханасына кірсеңіз, компьютердің көптігінен бас айналады. Бірнеше қатар етіп ұзыннан-ұзақ тізілген компьютерлердің бос болуы сирек кездесетін жай. Ізденушілер мен студенттер көп уақытын осында өткізеді. Әсіресе Интернет жүйесінің тегін болуы студенттерге орасан мүмкіндіктер береді.

"Интернет" сөзі - халықаралық торап деген

мағынаны білдіреді (inter - халықаралық, net - торап). Бұл қорапқа элементтің әр қиырынан табылатын қисасыз мағлұматтар тоғыстырылған. Кез-келген тақырып төңірегіндегі зерттеу жұмысына қажетті деректерді университет студенттері Интернет жүйесінен кезді ашып-жұмғаша тауып алады.

Интернеттің мұнда дамығандығы кітап оқуға мойын бұрғызбайды деген сөз емес. Кітапхананың оқу залдарында қалың-қалың томдарды қалт жібермей парақтап отырған студенттер де көп. Бір қызығы оқу залдарындағы жағдай біздегіден бөлектеу. Эдмонд кітапханасында үш оқу залы бар. Екінші қабатта орналасқан екі залдың ерекшелігі бірден байқалады. Мұнда біздегідей

орындық пен үстел деген түсінік жоқ. Аумағы атшаптырым оқу залынан әр тусынан отырсаң ортасына түсіп кететіндей мамық креслолар мен дивандар қойылған. Көдімгі демалыс бөлмелері сияқты етіп жан-жағына көркем гүлзарлар орналастырылған. Студенттер оқулық диванда жантайып жатып кітап оқиды. Шаршағандай болса бірауық көз шырымын алып алуға да еркі бар. Тынығып, тыңайып алып оқуды ары қарай жалғастырады.

Студенттердің кітапқа тапсырыстары мүлтіксіз орындалады. Тіпті өзге штаттардағы жеке данасы ғана бар әдебиеттер де жеткізіліп беріледі.

Американдық студенттердің білім алуға құлшынысы ерекше дер едім. Оның өзіндік себептері бар. Бұл елде жоғары білімсіз, мамандықсыз жақсы жұмыс табу қиын. Жақсы қызмет - жақсы тұрмыс келілі. Сонымен қатар оқу үшін төленетін қаржының да ықпалы бар. Оклахома мемлекеттік университетінде әр студент бір жылға 18 мың доллар төлейді. Студенттер сол қаржыға лайықты білім алып шығуға талпынады. Осы мәселеге келгенде біздегі жағдай мені еріксіз таңдандырады. Біздің студенттеріміздің арасындағы нашар оқитындардың басым көпшілігі коммерциялық бөлімнің студенттері екені рас. Шынтуайтына келгенде өзі қаржы шығарып оқитын студенттер жақсы білім алуға ұмтылуы керек қой. Қаржы не үшін төленеді? Деген сұрақтың төңірегінде кейбір студенттер дұрыс ойланбайтын сияқты. Бардың санатында жүріп, әйтеуір диплом алып шығуға болатын шығар, бірақ шын мәніндегі білімді ешкім сатып ала алмайды. Қаржы сол білімді игеруге мүмкіндік алу үшін төленбей ме? Америка студенттері бұл мәселеге осы тұрғыдан қарайды.

Әрине, Америкадағы жағдай да, түсінік те біздегінен өзгешелеу. Бірақ келешекте терең білімді маман болып шығу студент атаулыға ортақ мақсат болуы тиіс.

Темірғали КӨПБАЕВ.

Ричард Фэллойс,

Оклахома мемлекеттік университетінің докторанты:

"Американдық абитуриенттің артықшылығы жоқ..."

Ричард Фэллойс 1972 жылы 24 наурызда туған. Нью-Жерси штатының Рамси қаласындағы Донбаск мектебін бітірген. Университетіміздің халықаралық журналистика кафедрасында 2-семестр бойы арнаулы курс және Еуропа, АҚШ журналистикасының тарихы пәндері бойынша дәріс оқыды.

- Ричард, американдық абитуриенттер жоғары оқу орындарына қалай қабылданады?

- Мектепті бітірер жылы жоғары оқу орнына жолдама алу үшін арнайы тест бойынша сынақтан өтеді. Осы сынақта алған баллы мен мектепте алған бүкіл бағасы саналады. Бұл - бір. Екінші - мектепте атқарған қоғамдық жұмыстары ескеріледі. Бұған да балл қосылады. Осылар көрсетілген құжатпен қалаған

университетіне барады. Онда тағы да анкеталық сұрақтарға жауап береді және қосымша қажетті құжаттар толтырады. Мұның бәрін 10-12 мүшесі бар қабылдау комиссиясы тексереді. Комиссия қорытындысында үш-ақ сөз жазылады: 1. Қабылдандыңыз. 2. Қабылданбадыңыз. 3. Қосымша хабар күтіңіз.

- Оқу ақылы ма? Ақпаны кім төлейді?

- Иә. Егер абитуриенттің барлық жинаған баллы өте жоғары болса,

мемлекеттік, университеттік талапқа толық жауап берсе, онда оған университеттің өзі ақы төлейді немесе мемлекет несие береді. Оны оқуды бітірген соң өтейсіз. Ақы төлеудің үшінші жолы - демеушілердің көмегіне жүгініп, ондай жағдай болмаса, өке-шешеніңіздің қаржысымен оқисыз. Кейде 18 жасқа толғанша өзіңіздің жеке есепшотыңызға жинаған қаржыңызды пайдаланасыз. Бірақ, бұл тым сирек.

- Егер абитуриент жоғары оқу орнына түсе алмады, баллы төмен болды дегенді. Онда?..

- Екі жылдық аудандық колледждерге талсырады. Бірақ, онда бакалавриаттың жартысындай ғана білім береді.

- Біздің абитуриенттерден американдық абитуриенттерден артықшылығы бар ма?

- Меніңше, бәлендей артықшылығы жоқ. Сіздерде оқуға түсуге мүмкіндік әлдеқайда жоғары.

Сұхбаттасқан С.МЕДЕУБЕКҰЛЫ.

Я беседовала с Ануаром Алимжановым

Не удивляйтесь, такие приемы в журналистике не новы. Вспомним хотя бы знаменитое интервью-памфлет Азиза Несина "Я разговаривал с Ата-Беким". Так что духовно-трансцендентальная связь с ушедшими мирами и истинно-пространственное измерение никогда не прерывается. А если всерьез, то я, просто, попыталась воссоздать найвостребованный разговор, опираясь только на произведения самого писателя.

Мой дед, моя бабушка, мой отец тоже из Вашего аула...

А.А.: - Детские впечатления - это бесценное сокровище человеческой памяти. Даже тогда, когда седина окрасит твои волосы, память не устает раскрывать великий смысл увиденного и услышанного в детстве.

... Это было в годы войны. Все мужчины нашего маленького аула, приютившегося на склоне отрогов Джунгарских гор, ушли на фронт. Снежная, вьюжная и необычайно холодная зима обессилила женщин и детей. Все заботы о жизни аульчан легли на плечи стариков. Да и старики-то в нашем ауле, который носил имя маленькой жизнерадостной птички - карлыгаш (ласточка), было не больше десяти.

Но десять стариков на сорок или пятьдесят дворов - это была сила! Самый крепкий из них Камза еще глубокой осенью угнал небольшой табун колхозных кобылиц в далекие пески на зимовку; другой - Жакып - хозяйничал в соседнем ущелье, где на старой базе содержались колхозные коровы. Остальные во главе с председателем - тоже стариком - чинили телеги и сани, возили и райцентр для отправки на фронт последнее зерно.

Весной сорок третьего года к нам в аул привезли детей, прибывших с Украины и из Подмосквья. Улыбаясь сквозь слезы, не зная ни слова по-русски, ни по-украински, женщины аула увели малышей в свои дома...

С тех пор прошло много, много лет... Я знал всех людей в ауле. Знал, как встретили они жуткую весть о войне, как встречают похоронки.

Я видел безудержно веселый, лихой праздник усталых, измотанных, исхудалых моих земляков - праздник Победы.

Корр.: - Моя бабушка со слезами на глазах рассказывала о тех лихих годинах. Люди были тверже кремня. Их тогда сплотила Вера в будущее, Вера в Справедливость. И еще. Рядом были друзья, на которых можно было

положиться, иначе человек-одиночка мог бы погибнуть.

А.А.: - Не только человек, но и целый народ может погибнуть, если у него нет друзей, если он одинок, если его окружают лишь враги. История тому свидетель многократный.

Царство тангутов было не очень большим, но жил там народ, великий по духу, по степени развития культуры. Гордый, непоколебимый и смелый народ. Темучин в самом начале своих завоевательных походов вознамерился поработить его, но не смог - ни силой, ни хитростью. Все земли вокруг тангутского царства были покорены захватчиками. Тангуты оказались в кольце врагов, но не признали над собой чужой власти. Они продолжали сражаться в одиночестве.

До конца своей жизни, - где бы он ни находился, в походе или на отдыхе, - Темучин продолжал борьбу с тангутами. Они пугали его. Тангутский народ не сдался. Он погиб непобежденным. И унес с собой тайну своей великой культуры.

Такова судьба народа - одиночки. Такова же и участь человека без друзей.

Корр.: - По определению А. Байтурсынова, наше время - наследие прошлых лет, а грядущее - дитя нашей эпохи. А что Вы можете сказать о преемственности поколений, о своих учителях?

А.А.: - Казахи говорят: - "Жаксы эке жаман балаға қырық жыл азық". Если сделать смысловой перевод этих строк, то они прозвучат примерно так: "Добрые дела, доброе имя отца - надежная пища и защита для сына".

Можно, конечно, по-разному толковать эти слова. Но никто не может отрицать ту философскую суть, ту мудрость, которую вложил в них народ.

Я это говорю потому, что сегодня, хотя и нет с нами Мухтара-ага, он все же помогает нам, как живой, ежедневно в наших практических делах не только потому, что мы учимся у него мастерству художника, учимся не только познавать жизнь, но и, как он, научно осмысливать увиденное, анализировать добытое в архивах, а еще и потому, что он умножил число наших друзей, друзей нашей литературы, культуры нашего народа.

Корр.: - История - категория не конъюнктурная, а конкретная. Полная, каноническая история Казахстана еще не написана. Но сейчас пишут ее, как мне кажется, не бекмахановы, а беки по понятиям. Если так, то надо ли любить историю?

А.А.: - "Нужно ли любить историю?" - вопрос довольно-таки странный, хотя бы

потому, что историю нужно знать, история это наша память. Представьте себе человека без памяти, человека, который ничего не знает о прошлом, и ли школьника,

который перейдя во второй класс, забыл все, чему его учили в первом классе. Только память, только знание прошлого делает нас полноценными людьми.

Отдавая дань уважения великим гуманистам ушедших веков, вспоминая имена людей, чьи дела и труды содействовали прогрессу человечества, создавая книги об их жизни, об эпохе, в которой они творили, мы снова и снова подтверждаем свою причастность к духовным сокровищам прошлого, ибо память о прошлом - основа человеческого разума.

Корр.: - Ануар-ага, Вы, как журналист-международник побывали в непростые времена в Африке, на Ближнем Востоке, в Индии и Америке в каждой стране свои проблемы: экономические, политические, межнациональные. Эти вопросы где-то решаются демократическим путем, где-то - жестковато. Одним словом, поведение лидеров наши далеко не безупречно.

А.А.: - Когда появился Македонский, Аристотель начал искать оправдание его тирании. До конца своей жизни развивал он эту теорию расового превосходства эллинов. Нет в мире талантливых и неталантливых народов. Все люди одинаковы.

Побеждать в открытом бою легче, чем драться среди своих, продираться сквозь внутреннее противоречия своей нации. И как подтверждают факты, вожди редко уходят с арены сами. Их меняют. Свергают. Любой просчет, любая ошибка вождя становится роковой для народов и для него самого.

Алия КАМЗИНА,
студентка I курса
международного отделения
факультета журналистики.

Состоится защита
30 июня в 14.00. часов на
заседании Диссертационного совета
К14А.01.19. состоится защита по
присуждению ученой степени
кандидата филологических наук при
КазГУ им. аль-Фараби на тему:
"ПУБЛИЦИСТИКА АНУАРА
АЛИМЖАНОВА" соискателя
кафедры истории журналистики
старшего преподавателя
Есдаулетова Айтмухамбета.

Филология факультеті

"...Факультет үшін тиісті мамандықтар бойынша ақылы оқу жүйесін қалыптастырып, дамыту басты қажеттілік болып табылады.

Оқу пәндері бойынша оқулықтар мен оқу куралдарының жаңа легін жасаудың ғылыми және практикалық маңызы жоғары.

Оқу процесін, ғылыми жұмысты компьютерлендіру факультет алдындағы асуы қиын белестердің бірі болып қалып отыр".

Кафедралар:

Қазақ әдебиеті; қазақ әдебиетінің тарихы мен сыны; жалпы тіл білімі; қазақ филологиясы; орыс филологиясы; қазақ тілі; орыс тілі; орыс және шетел әдебиеті.

Жанғара ДӘДЕБАЕВ,
филология
факультетінің
деканы,
филология
ғылымдарының
докторы,
профессор

Тілекқызы РАМАЗАНОВ,
физика факультетінің деканы,
физика-математика ғылымының
докторы, профессор:

- Қазіргідей физик мамандарды заман талабына онша қажетсіней тұрған кезеңде, оларды даярлайтын мекеменің тұтқасын ұстаған қиынға түседі. Дегенмен, бұл ғылым саласындағы еліміздің жетістіктерін бір кездері әлем мойындаған. Оқу деңгейімізді сақтап қалу үшін ҰЖМ тарапынан үлкен түсіністік қажет. Мысал ретінде Оңтүстік Кореяны алуға болады. Жылдар бойы отандық емес, сырттан келген мамандардың, технологияның күшімен дамуға болған олар мұның қате екендігін аңғарды. Мен Қазақстан да осы тәжірибені қайталай ма деп қорқамын...

Оқу жүйесі

Филология факультетінде жоғары білімді мамандарды даярлау көп сатылы оқу жүйесі бойынша жүргізіледі: а) бакалавриат; ә) магистратура; б) дәстүрлі бес жылдық университеттік білім; в) екінші жоғары білім.

Бірінші оқу сатысы (бакалавриат) бойынша жоғары білімді мамандар мына мамандықтар бойынша даярланады: а) Қазақ тілі мен әдебиеті; ә) Орыс тілі мен әдебиеті; б) Әдеби шығармашылық. Факультеттің түлектеріне тиісті мамандық бойынша біліктілік және оған қосымша филология бакалаврының академиялық дәрежесі беріледі. Оқу мерзімі - 4 жыл.

Факультетте "Әдеби шығармашылық" мамандығының **халықаралық бөлімі** бар. "Әдеби шығармашылық" - Қазақстанның басқа жоғары оқу орындарында жоқ, тек әл-Фараби атындағы Қазақ мемлекеттік ұлттық университетінің филология факультетінде ғана бар жаңа мамандық. Бұл мамандық бойынша оқу бітірген түлектерге дәстүрлі бес жылдық оқу деңгейінің дипломы тапсырылып, "Шет тілін меңгерген әдебиет маманы. Әлем әдебиеті мен риторика оқытушысы" деген біліктілік беріледі. Оқу мерзімі - 5 жыл. Маманның кәсіби қызмет бағыттары мынадай: а) әдеби шығармашылық саласындағы шығармашылық және ұйымдастыру жұмыстары; ә) кәсіби әдеби-шығармашылық қызмет; б) аудармашылық іс және іс жүргізу (қазақша-орысша, ағылшынша); в) жоғары және орта оқу орындарында әлем әдебиеті (қазақ, орыс, Еуропа, Америка, Азия, Африка, ТМД әдебиеті) мен риторика оқытушысы. Түлек бұл қызметтерді шет тілінде атқаруға да құқылы. Сонымен қатар түлек компьютермен жұмыс істеуге үйреніп, тиісті білім мен дағды алады әрі онда ең жаңа бағдарламаларды пайдалана отырып, түрлі салада қызмет атқарады, жазушылар одағы, әдеби-көркем, ғылыми-филологиялық басылымдарда, газет, журнал, радио, теледидар, баспас секілді шығармашылық мекемелердің әдебиет пен өнер, мәдениет редакцияларында әдеби қызметкер болып жұмыс істейді.

Факультет жоғары білімді мамандарды "Тілмаштық іс пен мемлекеттік тілде іс жүргізу және оны компьютерлендіру" мамандығы бойынша қайта даярлап шығарады. Оқу мерзімі - 2,5 жыл. Аталған мамандық бойынша оқу бітірген түлектерге "Аудармашы. Қазақ және орыс тілдерінде іс жүргізу маманы" деген біліктілік беріледі. Маманның кәсіби қызмет бағыттары мынадай: а) аудармашылық іс; ә) мемлекеттік тілде іс жүргізу; б) компьютерде жұмыс атқару. Маманның қызмет салалары: а) мемлекеттік кәсіпорны; ә) мемлекеттік емес кәсіпорны; б) шетел фирмалары мен компаниялары; в) отандық фирмалар мен компаниялары, т.б. Сонымен қатар маман мына пәндердің оқытушысы болып қызмет атқара алады: а) мемлекеттік тілде іс жүргізу; ә) мемлекеттік тілде іс жүргізуі компьютерлендіру; б) аударма ісі (теориясы мен практикасы).

Аталған мамандықтар бойынша күндізгі және сырттай оқу бөлімдері бар.

Оқытушы-профессорлар құрамы

Факультет құрамындағы 9 кафедрада 30 ғылым докторы, профессор, 60 ғылым кандидаты, доцент қызмет атқарады. Олардың ішінде Қазақстан Республикасы Ғылым академиясының 3 толық мүшесі (академик), 2 корреспондент-мүшесі, Қазақстан Республикасы Жоғары мектеп Ғылыми академиясының 2 толық мүшесі (академик), 1 корреспондент-мүшесі, 1 халық жазушысы, жазушылар одағының 10 мүшесі бар.

Факультетте студенттердің ғылыми қоғамы, жас ғалымдардың кеңесі, "М.Әуезов және әлем әдебиеті" ғылыми-теориялық конференциясы тұрақты жұмыс істейді. "ҚазМУ хабаршысы. Филология сериясы" ай сайын шығып тұрады. Онда магистранттардың, аспиранттардың, ғалым-ұстаздардың зерттеулері жарияланады.

Студент өмірі

Факультетте студенттердің білім алуына, білігін арттыруға толық жағдай жасалған. Кітапхана оқу пәндері бойынша оқулықтар мен оқу куралдармен, ғылыми еңбектер, әдістемелік кеңестермен, нұсқаулармен жеткілікті дәрежеде қамтамасыз етілген. Студенттерге жатақханадан орын беріледі. Жатақханада студенттердің тұрмыс-жайлайы бүгінгі талаптарға сай жолға қойылған. Онда оқу бөлмелері, демалыс, ойын-сауық отаулары жұмыс істейді.

Факультет студенттерінің шығармашылық ұжымдары көпшілікке ойын-сауық қойып, тамаша көрсетеді, одан тысқан қаржыны өз қажеттеріне жұмсайды. М.Әуезов атындағы бірлестік талапты, талантты студенттерді әдебиет пен өнерге баулып, әдеби кештер өткізеді, жас талапкерлердің шығармаларын баспасөз, радио, теледидар арқылы жариялауға жағдай жасайды. Студенттердің "Түркі жазуының мейрамы", "Славян жазуының мейрамы" секілді мәдени-ағарту үйірмелері жұмыс істейді.

Әдеби шығармашылық саласындағы айрықша таланты мен үздік жетістіктері үшін факультеттің бір студенті Республикалық "Дарын" сыйлығына ие болды, бір студент үздік ғылыми жұмысы үшін Ғылым академиясының алтын медаліне ие болды.

Халықаралық қатынастар

Факультет әлемнің көптеген елдерінің жоғары оқу орындарымен, ғылыми орталықтарымен қарым-қатынас жасайды. Олардың бастылары мынадай: Қырғызстан, Өзбекстан, Қарақалпақстан, Тәжікстан, Россия, Америка, Германия, Франция, Бельгия, Чехия, Польша, Түркия, Қытай, Корея, т.б. Факультет аталған елдердің жоғары оқу орындарымен, ғылыми-зерттеу орталықтарымен мына бағытта бірлесіп отырып жұмыс жүргізеді: а) жоғары білімді мамандар даярлау; ә) ғалым-педагогтар даярлау; б) біліктілік жетілдіру; в) ғылыми-зерттеу жүргізу; г) ғылыми-зерттеу нәтижелерін жариялау; д) ғылыми конференциялар өткізу, т.б.

Жарнама

ҚазМУ-дың спорттық-сауықтыру лагері шақырады

Ректордың 21 мамыр 1999 жылғы №137

бұйрығымен құрылған комиссия шешімі бойынша Ыстықкөлдегі Бөстері шағын ауылында орналасқан университетіміздің спорттық-сауықтыру (СОЛ ҚазГУ) лагері өз жұмысын бастайды. 6 кезек бойынша жұмыс істейтін лагерь 3 қыркүйекке дейін бүкіл университет қызметкерлері мен студент жастарын демалуға шақырады.

Бір жолдаманың жалпы құны - 7500 теңге.

Демалу уақытының ұзақтығы - 10 күн.

Қызметкерлер үшін жолдаманың жеңілдік бағасы 5000 теңге болса, студенттер мен мектеп жасындағы университет қызметкерлерінің балалары үшін - 2500 теңге. Университет тарапынан қызметкерлерге 400, ал студенттерге 250 жолдаманың бағасы жеңілдетіліп отыр.

Университетіміздің әлеуметтік және экономикалық мәселелер жөніндегі бөлімі Сіздердің жазғы демалыстарыңызды сәт де көңілді өткізулеріңізге тілектесе отырып, барлық сурақтар бойынша мына адреске хабарласуларыңызға болатындығын хабарлайды: Бас оқу ғимараты, 11-қабат, 1107-бөлме, телефонымыз: 47-25-98.

**Намазалы
ОМАШЕВ,**
журналистика
факультетінің
деканы,
филология
ғылымының
докторы,
ЮНЕСКО
профессоры:

“...Мен американдық оқытушы-ғалымдармен көп араластым. Профессор, доценттерінің журналистика ғылымы саласындағы зерттеп, зерделеп, қорғап жатқан ғылыми еңбектері мен журналистік кабилеттерінде біздердің ғалым-дарымыздан асып бара жатқан ештеңелері жоқ”.

Журналистика факультеті
1934 ж. құрылды.

Кафедралар:

- журналистика тарихы;
- баспа ісі және әдеби редакциялау;
- телевизиялық журналистика;
- радиожурналистика;
- теле-радиосәздегі әдеби жұмыстар;
- халықаралық журналистика;
- ЮНЕСКО кафедрасы.

Прочти и подумай!

Дорогой абитуриент!

Если ты сомневаешься или не знаешь точно, на какой факультет поступить, тебя заинтересует эта информация!

В этом году впервые в КазГУ им. аль-Фараби на факультете журналистики идет набор на договорной основе на новую специальность, которая называется “Издательское дело и редактирование”.

После четырех лет обучения ты получишь диплом журналиста-издателя. Есть три существенных преимущества, которые имеют студенты, поступившие на эту специальность.

Первое. В твоём дипломе будет записано “квалификация журналист-издатель”. Это значит, ты вместе с теми, кто будет учиться на общей журналистике, изучишь все дисциплины, которые изучают журналисты, и плюс основы и специфику издательского дела и редактирования. Сейчас, когда среди журналистов очень большая конкуренция, очень трудно выбиться в “телезвезды”, трудно найти работу, издательский рынок Казахстана, по существу, свободен, и специалисты издатели, умеющие писать, редактировать, организовать издание газеты или журнала, будут очень востребованы.

Второе. Современное издательство немислимо без знания компьютерной техники. Только на издательском отделении самое большое количество часов на компьютеризации, компьютерной верстке и компьютерному редактированию.

Третье. Практические занятия будут проводиться непосредственно в современных издательствах. У нас неплохие связи с издательствами, выпускающими книги, журналы, любую печатную продукцию. Ты уже видишь себя крупным издателем, продюсером или большим боссом, дающим дорогу в жизнь собственной газете, журналу? Как известно, на Западе самые богатые люди - это издатели: Мэрдок, Берлускони и другие.

Посоветуйся с родителями: плата за обучение 600\$ в год, за весь период всего 2400\$.

Это дешево, надежно и перспективно!

Оқы да ойлан!

Қымбатты абитуриент!

Сен қазір таңдау үстіндесің, сені “Қай оқуға түссем? Кім болсам?” деген ойлар мазалайтыны рас...

Егер, сен бүгінгі заманның ең жаңа, әрі ең болашағы зор мамандық жесінін бірі болғың келсе, онда

“ТЮБЛИК РИЛЕЙШНЗ” (“ПР”) мамандығын таңдағаның жөн. Өйткені, бұл - АҚШ пен Батыс Европадағы сияқты Қазақстанда да қауырт өсіп келе жатқан маңызды мамандықтардың бірі.

- “ПР” мамандығын таңдаған күнде, сенің болашақта баспасөз хатшысы (пресс-секретарь), имидж-мейкер қызметін атқаруға мүмкіндігің бар. Сонымен ғана, сен бір министрдің мәкімінің, компания президентінің немесе т.б. мекеме, ұйым басшысының) қоғаммен байланыс жөніндегі жауапты қызметкері, ең жақын көмекшісі боласың.

“ПР” маманы баспасөз хатшысы немесе мекеме, ұйымдағы қоғаммен байланыс бөлімінің қызметкері болуды қаламаса, парламенттік (президенттік, өкімшілік және т.б.) сайлауға түскен

кандидаттың сайлау технологиясын ұйымдастырумен тікелей шұғылданатын шебер имидж-мейкер қызметін атқара алады.

- Бұл қызмет бұйырмаса, онда ағылшын тіліне жетік “халықаралық журналист” атануға болады. Ал, теле-радио-баспасөз журналисі болам десең де жолың ашық.

- Қысқаша айтсақ, “ПР” - бесаспал мамандық. Мұнда сен психология мен социология, журналистика мен саясаттану ілімдерінің қайнарынан сусындайсың, шешендік өнер сырына қанығасың.

Құрметті абитуриент! Бізде оқығың келсе, ата-анаңмен ойласып көр. Оқу ақысы қымбат емес, жылына - 800\$.

Құжатыңды әл-Фараби атындағы Қазақ мемлекеттік ұлттық университетінің журналистика факультетіне қарасты “халықаралық журналистика” бөліміне тапсырғайсың.

Анықтама телефонымыз: 47-19-24, 47-19-57.

Біз сені күтеміз!

Журналист болу...

Бүгін мен журналистика факультетінің I курс студентімін. Бұл мамандықты таңдауыма әкем мен мектептегі аяулы ұстаздарым игі әсерін тигізген еді.

Журналист болу - кез-келген адамның қолынан келер іс деп айту өте қиын. Яғни, журналист болу үшін туа біткен табиғи талант, өнерге деген сүйіспеншілік, өмірге деген қызығушылық керек.

Аида АҒЫБАЕВА,
103-топ

Крутая профессия

Журналист должен быть тонок в общении, знать психологию собеседника. А также в небольшом по объему материале вскрыть суть заданной темы и при этом создать цельное литературное произведение - важное качество, которым должен обладать журналист. А еще мы хотели бы сказать, будущим журналистам, нынешним абитуриентам, что журналистика - профессия крутая.

Анна КОСТЮК, Алла БУНИНА,
студентки 3 курса журфака.

Тарих факультеті

**Камал
БҰРХАНОВ,**
тарих
факультетінің
деканы,
саясаттану
ғылымының
докторы:

"...Бюджеттен тыс қаржы мәселесін қарастыру бүгінгі күннің өзекті шарасы болып отырғандығы даусыз. Осы орайда тарих факультетінің ақылы оқу бөліміндегі шәкірттердің төлейтін ақысының көлемін қайта қарау қажеттілігі туындап отыр. Жалпы, төлемақы жыл сайын өзгертіліп отырғаны дұрыс деп ойлаймын".

Кафедралар:

Қазақстанның ежелгі және ортағасыр тарихы; Қазақстанның жаңа тарихы; Ежелгі дүние және ортағасырлар тарихы; Шет елдердің жаңа және жалпы тарихы Археология және этнология.

Тарих факультеті оқудың төрт басқышының төртеуінен де, яғни бакалавриатура, магистратура, аспирантура, докторантура бойынша мамандар даярлайды.

Бакалавриатурада оқу мерзімі 4 жыл. Оқып жүрген кезінде студенттер міндетті түрде тәжірибеден өтеді (археологиялық, архивтік және педагогикалық тәжірибелер). Студенттер негізгі пәндерді екі тілде - қазақ, орыс тілдерінде оқып зерттейді; шет тілдерді (ағылшын, неміс, араб тілдерін) жеделдетіп меңгереді, мамандық бойынша қажетті терминологияны игереді. Оқыту төлемі бір жылға 550\$. Сырттай оқыту бөлімі де бар (оқыту төлемі 400\$, оқу мерзімі - 5 жыл).

Ескерту! Биыл тарих факультетінде шет тілдерін тереңірек оқытатын арнайы бөлім қайтадан ашылып отыр. Оқу мерзімі - 5 жыл. Арнайы бөлімдерді бітіргендер екі мамандық - әрі тарихшы, әрі шет тілінің (ағылшын, неміс, француз тілдерінің) оқытушысы (аудармашысы) мамандықтарын алып шығады. Оқу төлемі - бір жылға 600\$.

Қабылдау емтихандары тесті бойынша мына пәндерден өткізіледі: Қазақстан тарихы, Әлем тарихы, математика, орыс (қазақ) тілі.

Бакалавриатураны ойдағыдай бітіргендер магистратураға түсе алады. Магистратураның оқу мерзімі - 2 жыл. Сырттай оқу бөлімі де бар (оқу мерзімі - екі жарым жыл).

Әскер ісін оқытатын кафедра бар. Бұл кафедрадан өткен студенттер офицер болуға шығады.

Факультетте студенттердің ғылыми қоғамы жұмыс істейді. Өзінің КВН командасы бар. Жаз кезінде студенттер Ыстықкөлдегі лагерьде демалуға мүмкіндіктері бар. Университет спорт-сауықтыру кешенінде спортпен шұғылдануға жағдай жасалған. Факультеттің өз жатақханасы бар.

Тарих факультетін бітірген маман әрқашан жұмыс табады. Тарих, саясат және мәдениет саласында терең білім алған, оның үстіне шет тілін жетік меңгерген маманға жүрегі қалаған жұмыс табу қиын болмайды. Біздің факультетті бітіргендер бұл күндері сыртқы істер министрлігінде, салық органдары мен Ұлттық Қауіпсіздік комитетінде, әр түрлі коммерциялық құрылымдарда еңбек етіп жүр. Оқуды шет елдерге барып жалғастыруға да мүмкіндік ашылған. Факультет Геттинген, Франкфурт, Оклахом, Познань, Варшава университеттерімен, сондай-ақ Ломоносов атындағы Москва университетімен, таяу шет елдердегі өзге де университеттермен тығыз байланыс жасап тұрады.

Егжей-тегжейлі хабар білгісі келгендерге мына телефондармен хабарласуларына болады.

Тел. 47-14-40, 47-28-85.

Факультет востокведения

Что значит учиться на факультете востоковедения?

Факультет осуществляет подготовку специалистов по следующим основным специальностям:

- востоковед-филолог, востоковед-историк.

Факультет востоковедения, имеющий только стационарную форму обучения, осуществляет следующие уровни современного университетского образования: 1. Подготовка специалистов - востоковедов с высшим образованием (5 лет обучения). 2. Обучение в аспирантуре.

На факультете внедряются новые технологии и методы обучения - рейтинговая система, тестирование. Студенты постоянно информируются о наличии набранных баллов.

Студенты обучаются на следующих отделениях: - арабское, китайское, персидское, турецкое, урду, японское, корейское, хинди.

Ваши преподаватели

Факультет располагает научным потенциалом, способным решать сложные научно-теоретические проблемы. Всего на факультете работают 61 преподавателей, из них 4 доктора наук и профессора, 10 доцентов и кандидатов наук. В преподавательскую деятельность привлекаются видные ученые, специалисты - востоковеды, иностранцы - носители языка. Иностранцев преподавателей работающих на факультете - 11. Среди них проф. Ф. Ким из Кореи, доктор Т. Орбати из Ирана, Мироучи - из Японии, доктор университета Эль-Азхар из Египта Фарух Сайд Тантауи.

Международная связь

Факультет востоковедения установил достаточно прочные взаимоотношения с университетами стран Востока. Заграничная языковая стажировка осуществляется по межвузовским соглашениям по обмену студентами и преподавателями нашего факультета с университетами Ланьжоу (КНР), Чжэнчжоу, Народный университет КНР, Анкара (Турция), Мехнеса (Марокко), Тегерана (Иран), Каира (Египетской Республики), Токио (Япония), Триполи (Ливийская джумахирия), Сеула, Чоннама (Южная Корея). На факультете очень часто проходят встречи с представителями посольств, зарубежных организаций и различных делегаций из стран Востока. Факультет активно участвует во всех мероприятиях, организованных посольствами, культурными центрами стран Востока в Алматы.

Студенческая жизнь

На факультете организовываются мероприятия культурного характера, проводятся различные олимпиады, КВН, праздники, встречи с иностранцами, благотворительные акции.

За факультетом закреплен пятиэтажный жилой корпус №8 в студенческом городке университета. Иногородние студенты, аспиранты, а также некоторые преподаватели обеспечены местами в общежитии.

**Нуржамал
АЛДАБЕК,**
шығыстану
факультетінің
деканы,
тарих
ғылымының
кандидаты,
доцент:

"...Мемлекетімізде жүріп жатқан экономикалық қиындықтар бізге де салқынын тигізуде. Біз үшін ең басты қиындық - мамандарымызды жұмысқа орналастыру. Мамандарды жұмысқа орналастыруды мемлекет өз мойнына алуға тиіс деп ойлаймын".

Кафедралар:

- түрік филологиясы;
- араб филологиясы;
- Азия және Африка елдерінің тарихы;
- Иран-Индия филологиясы
- Корей филологиясы;
- Қиыр Шығыс филологиясы.

Институт экономики и права

Экономическое отделение ИЭП является родоначальником экономического образования в Казахстане и славится подготовкой студентов по фундаментальным теоретическим и практическим дисциплинам.

Кафедра Государственного и муниципального управления (ГиМУ) создана в 1997 году.

В настоящее время кафедра выпускает экономистов-управленцев по специальности "Государственное и муниципальное управление" - будущих государственных служащих центральных и местных органов власти. Выпускники кафедры востребованы во всех сферах экономики в области подготовки и реализации эффективных управленческих

решении различных социально-экономических проблем.

Специализации по данной специальности:

Государственное регулирование социальной сферы;

Государственное регулирование финансовой сферы;

Наша кафедра так же курирует специальность "Финансы и кредит", открывшуюся в 1998 и 1999 учебном году. Теперь преподаватели кафедры будут вести подготовку специалистов среднего звена управления о трех специализациях:

- банковское дело;
- налоги и налогообложение;
- страховое дело;

Лица получившие основные высшее

образование по специальности "Финансы и кредит", могут работать в качестве экономистов в системах финансовых органах налоговой службы, страховых организациях, государственных банках и их филиалах, в системе коммерческих банков, в аудиторских службах.

Процесс осуществляется по многоступенчатой системе. Лица получившие степень бакалавра (4 года), имеет возможность поступить в магистратуру (2 года), а затем продолжить обучение в аспирантуре (2-3 года).

Оплата за обучение составляет на дневном отделении - 950 долларов США за 1 год обучения, по заочному отделению 650 долларов США.

Теоретическая экономика - это:

- фундаментальная основа экономических дисциплин таких как: международные экономические отношения, финансы и кредит, маркетинг и коммерция;

- теоретические и практические знания, которые необходимы и могут быть эффективно использованы в любой сфере экономики.

- продолжение лучших традиций экономического образования в Казахстане.
- единственная возможность в

Казахстане получить диплом о высшем образовании за 5 лет (без деления на бакалавриат и магистратуру).

- первая ступень в экономическую науку суверенного Казахстана в XXI веке.

- развитие научно-аналитического и экономического мышления и творческих способностей.

- широкий выбор престижных профессий по окончании университета.

- выпускники - всегда лидеры государственного управления, образования и бизнеса в Казахстане.

По данной специальности изучаются основные дисциплины:

- экономическая теория;
- история экономических учений;
- современная экономическая мысль;
- теория переходной экономики;
- проблемы интеграции;
- международные экономические отношения;
- макроэкономика;
- микроэкономика.

Факультет философии и политологии

Факультет философии и политологии КазГУ им. аль-Фараби был и остается главным в РК центром по подготовке специалистов с высшим образованием по философии, политологии, психологии, социологии, религиоведения.

Что значит учиться на ФФ и П?

Факультет осуществляет все уровни обучения: бакалавр, магистр, кандидат наук, доктор наук.

В настоящее время на факультете обучается 762 студента. 592 на дневном отделении и 170 на заочном, 75 аспирантов, 10 докторантов. Для всех обучающихся есть возможность учиться с полным возмещением расходов, т.е. на коммерческой основе.

После четырех лет обучения по специальностям "психология" и "социология", студент может получить степень бакалавра, затем, если он имеет высокий уровень успеваемости и желает продолжить обучение, он может поступить в двухгодичную магистратуру, подготовить и защитить магистерскую диссертацию.

По специальностям "философия", "религиоведение", "политология" факультет выпускает дипломированных специалистов с пятилетним сроком обучения.

После окончания учебы студенты, проявившие интерес и способности к научной работе, имеют возможность продолжить обучение в аспирантуре КазГУ.

Лучших студентов, аспирантов и сотрудников факультет направляет для обучения и научной стажировки в зарубежные университеты.

Обучение ведется на двух языках: казахском и русском.

НАТАЛЬЯ АНАТОЛЬЕВНА ЛОГИНА,
декан факультета философии и политологии, доктор психологических наук, профессор

Кафедры:

- философия и методология науки;
- философия и методология социального познания;
- история казахской и зарубежной философии;
- психология;
- политология;
- социология.

Факультет международных отношений

**Гулжауяр
Жанбатырова,
Халықаралық
қатынас
факультетінің
деканы,
тарих
ғылымының
кандидаты,
профессор:**

„Қазіргі таңдағы негізгі бағыттарымыздың бірі - факультет тұлғаларын қазақ тілін меңгерген кәсіби маман қылып шығару. Қазақ тілінде заңгерлік терминологиялық сөздік, дипломатиялық сөздік шығару және дәріс берілетін негізгі пәндер бойынша оқулық-әдістемелік базасын қуру бүгінгі күннің көкейтесті мәселесі болып отыр“.

Кафедры

- международных отношений и внешней политики РК;
- международного права;
- современных восточных языков;
- иностранных языков.

Факультет международных отношений - самый молодой факультет КазГУ. Он открыт при поддержке и инициативе МИД РК в апреле 1995 года.

Факультет осуществляет подготовку специалистов по следующим специальностям:

Дневное отделение - Международные отношения, Международное право, Таможенное право.

Срок обучения 5 лет, оплата 1200 долларов за 1 год обучения.

Лица, имеющие высшее образование принимаются для получения второго образования по специальности "Международное право", и по специальности "Международные отношения". Срок обучения 2,5 года. Оплата 900 долларов за 1 год обучения. Также осуществляется прием в магистратуру по специальности "Международное право". Срок обучения 2 года. Оплата 900 долларов за 1 год обучения.

Факультет готовит специалистов по международным отношениям, страноведов со знанием двух иностранных языков и специалистов по международному праву, юристов со знанием двух иностранных языков. Обучение студентов ведется на двух языках: русском и казахском. Особое внимание уделяется изучению иностранных языков. Студенты факультета в качестве первого языка изучают один западный язык: английский, немецкий, французский или итальянский, в качестве второго иностранного языка один из восточных: японский, корейский, арабский, турецкий или китайский.

Интересная программа подготовки юристов-международников. Они в течение 5 лет овладевают такими науками как "Международное публичное право", "Международное частное право", "Правовое регулирование внешнеэкономической деятельности", "Международное валютное право", "Правовое регулирование международных кредитных и расчетных отношений", "Дипломатическое и консульское право" и др.

Факультет располагает мощным потенциалом для подготовки специалистов международных. На факультете работают 3 доктора наук, 4 профессора, 16 кандидатов наук, из них 12 доцентов.

На факультете регулярно проходят встречи с послами, дипломатами, представителями международных организаций. На базе факультета международных отношений создан единственный во всем центрально-азиатском регионе Центр Европейской Документации, туда же поступает литература и материалы на иностранных языках из Брюсселя. Благодаря серьезной, фундаментальной подготовке, прекрасному знанию иностранных языков, наши студенты успешно продолжают учебу в ведущих вузах Франции, Великобритании, Германии, США, Италии, Японии, Испании.

Выпускники факультета международных отношений работают в правоохранительных органах, Министерстве иностранных дел РК и правительствах МИД РК за рубежом. Различные международные организации, фонды, фирмы и предприятия охотно приглашают на работу наших выпускников.

На факультет международных отношений сдают следующие экзамены:

1. История Казахстана,
2. Казахский (русский) язык,
3. География,
4. Иностранный язык

Правильный ответ оценивается одним баллом.

тел. 47-29-68, 47-31-51, 47-27-16.

Химический факультет

Химический факультет, открытый в 1934 г., является ведущим учебным и научным центром Казахстана в области химии.

Прием абитуриентов на факультет осуществляется по результатам приемных экзаменов, проводимых методом тестирования. Победители республиканских олимпиад по химии и выпускники школ и средних специальных учебных заведений, окончившие с аттестатом и дипломом особых образцов зачисляются по результатам собеседования (без экзамена).

Учеба на химическом факультете ведется на казахском и русском языках по следующим специальностям:

1. "Химия" (13 специализаций) - 2-х ступенчатое образование: бакалавриат - 4 года (вечернее отделение - 4 года) и магистратура - 2 года.

2. "Основные процессы химических производств и химическая кибернетика" (15 специализаций, в т.ч. "Химическая, криминалистическая и экологическая экспертиза", "Медицинская химия", "Нефтехимия"), по которой обучение осуществляется в течении 5 лет. По окончании обучения по этой специальности выпускник получает диплом специалиста с квалификацией (в зависимости от специализации) химик-технолог, химик-эксперт-криминалист, химик для медицины и др.

По всем специальностям имеются бюджетные и коммерческие отделения (стоимость обучения на коммерческом отделении не превышает 600 у.е.). Также осуществляется прием на вечернее отделение. Срок обучения на вечернем отделении по всем специальностям - 5 лет (стоимость обучения - 400 у.е.).

Бакалавриат - первая степень обучения. По окончании бакалавриата выпускники получают квалификацию - бакалавр химии.

Бакалавры химии могут преподавать химию в средних учебных заведениях, занимать должность учителя-методиста в областных, районных и городских отделах народного образования, работать в должности старшего лаборанта, инженера I и II категории химических и криминалистических лабораториях, на предприятиях химической, металлургической, нефтехимической, а также предприятиях аналитической, экологической и экспертной служб.

Магистры химии могут работать в учебных заведениях всех типов, от средних школ до университетов, на факультетах и в институтах повышения квалификации, в научно-исследовательских учреждениях; в проектных организациях химического, технологического, медико-биологического, фармацевтического, экологического, криминалистического профиля.

**Михаил
НАУРЫЗБАЕВ,
Х И М И Я
факультетінің
деканы, техника
ғылымының
докторы,
профессор:**

"Биылдан бастап факультетімізде заман талабына сай химик-эксперт-криминалист, химик-эксперт-эколог, медициналық химия мамандықтары бойынша кадрлар даярлау қолға алынбақшы. Сонымен қатар, мұнай химиясы бойынша магистрлер дайындауға кіріспекшіміз. Алдағы жыл осымен мәнді бола ма деген ой бар. Мұның бәрі бүгін Қазақстан өте зәру болып отырған мамандықтар. Әсіресе, Каспий мұнайын игеру байланысты біздің мамандарға сұраныс орасан зор. Шетелден келген инвесторларға өз кадрларымызды үлмәй көрсетіп, еліміздің өркендеуі жолына өз үлесімізді қоссақ деген ниетіміз бар".

Кафедры:

Неорганическая химия; аналитическая химия и химия редких элементов; органическая химия и химия природных соединений; физическая химия и электрохимия, общая химия и химическая экология; техническая химия и катализ химии высокомолекулярных соединений; коллоидная химия и химическая энзимология; химическая физика.

Биологический факультет

Биологический факультет готовит специалистов по следующим основным специальностям:

1. Биология; 2. Экология; 3. Геоботаника; 4. Биотехнология; 5. Медико-биологическое дело.

1. "Биология" (0108)

В рамках специальности "Биология", вы можете получить специализацию по валесоологии, ботанике, зоологии, микробиологии, генетике и молекулярной биологии, гистологии и цитологии, физиологии растений и биохимии, судебной биологии, физиологии человека и животных, биофизики, экологии и почвоведения.

2. "Экология и природопользование" (0109)

На биологическом факультете открыта новая специальность "Экология и природопользование".

Молодые специалисты экологии с дипломом КазГУ могут работать в учреждениях и организациях Министерства экологии и биоресурсов, научно-исследовательских институтах, Министерства науки и высшего образования, Национальная Академия наук РК, Министерства образования и здравоохранения, Министерства индустрии, энергетики и торговли, Министерства сельского хозяйства. В рамках этой специальности будут готовиться специалисты по следующим специализациям: Общая экология, экология животных, экология растений, экология человека, экология почв, экология микроорганизмов, организация и управление в экологии, "Охотоведение" и "Рыбоводство".

3. "Геоботаника" (0114)

В 1997 году на базе биологического факультета открылась самостоятельная специальность "Геоботаника". КазГУ будет выпускать квалифицированных инженеров-геоботаников, которые могут работать: в проектных и НИИ сельского хозяйства и биологического профиля, ботанических садах, станциях защиты растений, опытно-селекционных станциях, отделах экологии различных предприятий, национальных парках, заповедниках, заказниках.

4. "Биотехнология" (1201)

Биотехнология - молодая, стремительно развивающаяся наука, выходящая сегодня на передний край НТП. В рамках этой специальности открыты специализации: 1. Биотехнология животных, 2. Биотехнология растений, 3. Биотехнология микроорганизмов. Выпускники отделения "Биотехнологии" могут работать на предприятиях микробиологической, фармацевтической, пищевой, химической промышленности, научно-исследовательских и опытно-селекционных учреждениях, отделах экологии различных предприятий, коммунального хозяйства и других учреждениях.

5. "Медико-биологическое дело" (0408)

В рамках специальности "Медико-биологическое дело" вы можете получить специализацию по: 1. Токсикологии; 2. Радиобиологии; 3. Медицинской паразитологии. Обучение студентов на факультете проходит по двухступенчатой схеме: бакалавриат - 4 года, медико-биологическое дело - 5 лет, магистратура (по желанию) - еще 2 года.

Кто Вас будет учить?

В настоящее время на факультете работает 80 докторов и кандидатов биологических наук. Многие преподаватели факультета являются гордостью нашей республики. Для чтения лекций приглашаются известные ученые из Института биологического профиля НАН, национального центра по биотехнологии. Приглашаем Вас к нам в КазГУ им. аль-Фараби на дневное, заочное и вечернее отделения биологического факультета. Обучение платное (дневное - 600, вечернее - 500, заочное - 400, в долларах США).

Абитуриент-99

**Наштай
Мухитденов,
биология
факультетінің
деканы,
биология
ғылымының
докторы,
профессор:**

"...Мы будем рады видеть на нашем факультете всех молодых людей, которые имеют призвание к изучению биологии - одной из самых древних наук на планете, науки XXI века.

На все специальности факультета вступительные экзамены проводятся в форме комплексного тестирования по следующим предметам: биология, математика, история Казахстана, казахский язык (русский язык)."

Телефоны: +(3272)472-966.

Географический факультет

Географический факультет образован осенью 1947 г., первый прием студентов (50 чел.) состоялся в сентябре 1948 года.

Кадровый потенциал:

Профессорско-преподавательский состав включает 69 единиц, из них 13 докторов наук; профессоров, 31 кандидат наук, доцентов, т.е. 2/3 преподавателей имеют ученые степени и звания.

Кафедры:

Физическая география; Экономическая и социальная география; Геоморфология; Метеорология; Гидрология суши; Туризм; Геоэкология и мониторинг природной среды.

Специальности:

0109 - экология и природопользование;

- 0110 - география;

- 0111 - гидрология;

- 0112 - метеорология;

118 - социально-культурный сервис и туризм;

Уровень обучения:

1. Бакалавриатура (4 года);

2. Магистратура;

3. Аспирантура.

Научная жизнь

Становление и развитие науки, формирование ее современных направлений происходило с момента основания факультета (1948 г.) и на протяжении всех последующих лет. Важно отметить, что каждая кафедра, обладая высоким научным потенциалом, имеет свое "научное лицо". В настоящее время на факультете проводятся теоретические и прикладные исследования приоритетным научным направлениям.

Международные связи

Ученые факультета принимают активное участие в различных международных совещаниях и конференциях. В настоящее время также запланирован ряд совместных перспективных исследований наших ученых с учеными Германии, Норвегии, Китая, России, Польши и др. стран.

Студенческая жизнь

Нуждающиеся студенты поселяются в факультетское общежитие №4 (290 место), в котором имеется комната отдыха и читальный зал. Студенты участвуют в различных культурно-массовых мероприятиях и в спортивных соревнованиях.

**БОЛДЫРЕВ ВЯЧАСЛАВ
МИХАЙЛОВИЧ,
декан географического факультета,
доктор географических наук,
профессор:**

"...Мы будем рады видеть в числе студентов нашего факультета всех тех, кто проявляет глубокий интерес к географическим специальностям, любит природу, проявляет любознательность и неподдельное желание проникнуть в самую суть процессов и закономерностей, что в конечном счете обязательно принесет неоценимую пользу нашей Республике".

телефоны:

47-26-67,

47-03-21.

Уроки Гультсум Сейлхановны

Билл Клинтон, Коффи Аннан, Слободан Милошевич, Черномирдин, журналисты ВВС, КазТАГ... В стенах КазГУ?! Нет, это всего лишь урок английского на третьем курсе казахского отделения факультета международных отношений Гультсум Сейлхановны Сулейменовой на тему "Война на Балканах". Беспристрастность эксперта Сауранбаева Нурлана, гладкая речь Смановой Асель, энергичное выступление Едила Мырзаханова, Абдигулова Алмаза и дотошные "журналисты" постепенно превращали занятия в настоящее Рамбуйе.

Мы присутствовали на этом зрелище в качестве гостей и страшно завидовали студентам: у них есть Гультсум Сейлхановна! Уроки, которые похожи на настоящую жизнь дипломата, полную удивительных и ярких событий.

Казалось бы, обыкновенные занятия английского языка, но проходят они у Гультсум Сейлхановны каждый раз по-новому интересней и познавательней, она тем самым дает понять своим студентам, что учеба это не только лишь скучная зубрежка и два часа сидения за партой. Студентам КазГУ необязательно ехать в Кембридж или Оксфорд, чтобы научиться английскому, достаточно просто учиться у Гультсум Сейлхановны.

В совершенстве владея английским,

казахским и русским, у нее всегда есть шанс получить более престижную работу, но Гультсум Сейлхановна считает своим призванием педагогикой.

С отличием закончив романо-германское отделение факультета филологии КазГУ, Гультсум Сейлхановна стала работать на кафедре иностранных языков, по праву являясь одним

из лучших преподавателей английского языка в университете. Высочайшая методическая грамотность, увлекательность и целенаправленность характеризуют ее занятия. Необычным и отличительным является то, что преподаватель воспитывает интерес к

национальной истории в процессе обучения английскому языку. Это своего рода новаторство. Отличное знание языка, блестящая эрудиция, применение новых методических приемов великолепный контакт со студентами характеризуют Сулейменову Гультсум Сейлханову как преподавателя. Ею опубликовано 15 статей и методических разработок. В 1998 г. в печать сдан "Учебник английского языка для факультетов международных отношений". С 1968 г. и по настоящее время работает переводчиком университета. Но очень часто она принимает участие и в различных мероприятиях, проводимых в международном масштабе. В октябре 1986 года занятие Гультсум Сейлхановны на 5 курсе специального отделения истфака было снято телекомпанией CNN для 7-серийного фильма "Портрет Советского Союза" и затем фильм был показан в СССР и США. В 1988 году она проходит летние языковые курсы при Джорджтаунском университете, Вашингтон, США. В 1996 году - руководитель группы переводчиков РК на Олимпиаде в Атланте, участвует в конференции по встрече третьего тысячелетия в штате Калифорния в 1998 году. Несмотря на этот внушительный список Гультсум Сейлхановна считает, что в первую очередь высококвалифицированный преподаватель "должен параллельно учиться вместе со своими студентами".

Татьяна НУРУМОВА,
Асель ХАСЕНОВА,
студентки курса.

Профилактика клещевого энцефалита

В редакцию газеты "КАЗАК УНИВЕРСИТЕТІ"
№ 8-8-2147 от 01.06.1999 г.

Студенты биологического и географического факультетов КазГНУ выезжают на практику в места, неблагоприятные по клещевому энцефалиту.

В целях профилактики заболевания среди студентов просим опубликовать статью "Профилактика клещевого энцефалита" в Вашей газете.

Главный Государственный
санитарный врач Бостандыкского района.

М.К. Биржанов.

Предгорные и горные зоны Алматы и Алматинской области являются природными очагами тяжелого заболевания клещевого энцефалита.

Находясь на работе, на отдыхе, на дачах в этих местах, помните о возможности присасывания клещей, которые в природе являются хранителями и переносчиками вируса-возбудителя этого заболевания. Клещевой энцефалит имеет весенне-летний характер, проявляется поражением центральной нервной системы и рвивается после присасывания зараженных клещей или их раздавливания, а также при употреблении в пищу сырого молока коз и овец, которые также подвержены заболеванию.

От момента заражения до проявления первых признаков заболевания проходит от 3 до 15 дней. Болезнь начинается остро: с озноба, повышения температуры до высоких цифр, резкой головной боли, появляется общая разбитость, болезненность мышц, тошнота, рвота, не связанная с приемом пищи. В тяжелых случаях развиваются параличи мышц верхних конечностей, плечевого пояса, шеи, что приводит к инвалидности.

Клещи проявляют свою активность и могут присасываться с ранней весны до поздней осени. Но наибольшая их численность и активность наблюдается в апреле-июне и зависит от погодных условий. Присасываются и пьют кровь только самки клеща, они же передают вирус потомству. Клещи присасываются

безболезненно на любом участке тела, но чаще на волосистой части головы, шее, подмышечной, паховой областях. В природе заражены вирусом клещевого энцефалита до 8% клещей, но по внешнему виду зараженных клещей от незараженных отличить нельзя, поэтому главное в профилактике заболевания - не допустить их присасывания. Для этого необходимо соблюдать следующие предосторожности: тщательно заправлять спортивную или рабочую одежду закрывать волосистую часть головы, периодически осматривать одежду, открытые участки тела, снять ползающих клещей (но не раздавливать их). После окончания работ или возвращения домой осмотр провести более внимательно. Присосавшихся клещей смазывают маслом растительным веществом и удаляют пинцетом или с помощью прочной нитки, сделав петлю между телом клеща и человека, за концы ниток раскачивают и одновременно вытягивают его. Место присасывания обрабатывают любым дезинфицирующим веществом. Если не удастся удалить клеща самим, необходимо обратиться в травмпункт по месту жительства. Там же с профилактической целью введут иммуно-глобулин против клещевого энцефалита. Лица, которым предстоит работа в очагах, должны быть заранее привиты специальной вакциной.

В.В. Матвиенко,
зав. паразитологическим отделением
санэпидстанции Бостандыкского района.

Жұттықтаймыз!

Журналистика факультеті тележурналистика кафедрасының аға оқытушысы, филология ғылымдарының кандидаты **ҚУДАЙБЕРГЕН ТҮРСЫНОВ** Журналистер күні қарсаңында Қазақстан

Журналистер Одағы "Атамұра" корпорациясы және "Дәуір" баспасымен бірлесіп, журналистік шығармаларға жариялаған бәйгеде "Көгілдір экран күнделері" атты кітабы үшін **САҒАТ ӘШІМБАЕВ АТЫНДАҒЫ СЫЙЛЫҚҚА** ие болды.

Сағымбай КОЗЫБАЕВ:

- Когда долгими ночами на спишь и рвешь написанное не раз - это именно то успокоение сердца и души, что должно быть свойственно пишущему человеку. Говоря шуткой - если нет в мозгу, то не поможет и КазГУ.

Каждый пишущий себя к журналисткой братии это хорошо знает.

Журналист как сапожник совершенствуется с каждым днем и Эвереста в творчестве почти не достигает. Но этот тернистый путь к пику совершенства всегда мил и отраден сердцу. Думай хорошо о людях - плохо всегда успешь. Думай также о своей профессии, думай тепло и нежно и если есть праведник на крыше, полагаю он отблагодарит тебя столь же щедро. Нет радости выше - видеть зримо свой труд напечатанным.

Мәншүк МУКАШЕВА:

Новая система образования, в частности, подготовка специалистов творческой профессии, куда входят в первую очередь журналисты, ставит перед нами совершенно новые задачи. Мы должны готовить журналистов XXI века, а

значит, идти вперед журналистики практикующей. И в этом нам большую помощь оказывает газета "Қазақ университеті", передача "Сана" - здесь многие будущие таланты делают первые шаги. Желаю всем острого пера → творческих успехов и счастья в доме!

Газетіміздің бұрынғы редакторлары сөйлейді:

Абдулхамит МАРХАБАЕВ:

- Бул газет университеттің өмір жолын айқын көрсететін дүние екені белгілі. Ал, қазір бізге оны мақтай беру міндетті болмаса керек. Сондықтан да редакцияға деген ниет: шәкірттер алдында дұрыс деген ұстаздардың ғылыми-творчестволық шеберханасына тереңірек ену. Сонымен қатар әр студент өздері тандап алған тақырыптарына реферат жазады. Соларды көбірек жариялап отырса, студенттердің қызығушылығын арттыра түсетініне күмән болмас.

Кәкен ХАМЗИН:

- Сонау бір кездері "Майдан" ток-шоуына қатысқан газет бас редакторларының бірлі-жарымы "Журналистика факультетінде лайындалған шәкірттердің дарындылары аз", - дегендей пікір айтты. Өз басым мәселені дәл осылай қоюға келіспес едім. Сол бас сарашылардың өздері "Студент кезімізде аузымызбен құс тістегенбіз" дей алар ма екен? Журналистика факультеті тек дарындар "пісіретін" пеш немесе таланттарды ғана конвейерден шығаратын өндіріс орны емес. Дарын мен талант табиғатта, жаратылыста сирек кездесетін құбылыс. Сондықтан, қазіргі БАҚ-та кілең "алтын бастылар" қызмет істеп жүр дей алмаймын.

Меніңше, шәкірттерді оқытатын, оларға білім мен ғылым өнегесін дарытатын біз болсақ, жас журналистерге практикалық дағды сіндіретін газет-журналдар, теле-радио арналары. Демек, публицистика саласындағы проблема - бәрімізге ортақ. Ортақ мереке қарсаңында мен жұрт назарын осы мәселеге аударғым келеді.

Жаңалықтың Жаршысы,

Жоғалғанның ЖОқшысы,

Жақсылықтың Жанашыры —

Журналист!

Қайрат САҚ:

- Ел тәуелсіздігінің іргетасы қаланып жатқан бүгінгі әр таңы ғасырға татырлық уақытта қазақ журналистикасы тағы да елдің есін жиып, етегін жабу қамында аянбай маңдай терін моншақтата төгуде. Оған ел-жұрт, көпшілік көрермен мен миллиондаған тыңдарман, сан мыңдаған оқырман күе. Ендеше, егемен елдің намысын қолдан бермей, көк байрағы болып желбіреген ұлт журналистикасы өзіне артылған жауапкершілік жүгін сезіне алуға деген сөз. Бул - ең бастысы.

Төл мерекелеріңіз құтты болсын, қадірлі журналист-әріптестер!

Қадірлі әріптестер!
 Сіздерді тәл мерекелеріңізден құттықтаймыз!
 Шахпар шабым, хажырлар хайрат, өздеріңіз шығармашылық тілейміз.
 Сіздеріңізге ардайымыз құшағымыз.

"Қазақ университеті" газетінің ұжымы.

"Сана" теле-студиясы

Газеттің мерекелік саны беттелуде.

Механико-математический факультет

"...Біздің елімізде ғылым тұғырлы, тамыры тереңде. Батыс, Америка деп аузымызды қанша ашқанмен, біздің ғалымдар олардан ем емес. Бірақ оларда ғылымдағы кез-келген жаңалық - үлкен бағаға ие болады. Ғалым, қолдау мен марапатқа кенеледі. Ал, бізде..."

Нарғозы ДАНАЕВ,
факультет деканы,
физика-математика
ғылымының
докторы, ҚР
Мемлекеттік
сыйлығының
лауреаты.

Уважаемые друзья!

Механико - математический факультет КазГУ им. аль-Фараби является признанным учебным и научным центром по подготовке высококвалифицированных специалистов. На сегодняшний день выпускники факультета составляют элиту казахстанской научной интеллигенции в области математики, механики, программного обеспечения и информационных технологий, занимают приоритетное положение в бизнесе и государственном управлении.

В настоящее время профессорско-преподавательский состав включает 143 единицы штатных преподавателей и совместителей, из них 44 докторов наук, профессоров; 82 кандидатов наук, доцентов, т.е. 88% имеют ученые степени и звания.

Факультет осуществляет подготовку высококвалифицированных кадров по специальностям: 01.01 - математика; 01.02 - прикладная математика; 01.03 - механика; 01.05 - информатика и 15.01 - информационные системы в бизнесе по дневной и вечерней формам обучения. В настоящее время на факультете обучаются более 900 студентов Бакалавриата и Магистратуры, около 70 аспирантов и докторантов.

На факультете обучение студентов проводится на кафедрах: математического анализа, геометрии, алгебры и математической логики; дифференциальных уравнений и математической физики; функционального анализа и теории вероятностей; высшей математики и методики обучения; теории управления; вычислительной и прикладной математики; математического обеспечения ЭВМ и математической кибернетики; механики сплошной среды; теоретической и прикладной механики. В составе факультета также функционируют межфакультетская учебная лаборатория автоматизации научных исследований и математического моделирования и учебная лаборатория механики и робототехнических систем.

На факультете работают 4 диссертационных советов по защите кандидатских диссертаций и диссертационный совет по защите докторских диссертаций по специальности механика жидкости, газа и плазмы. Только за последние два года сотрудниками, аспирантами и соискателями факультета были защищены 5 докторских и более 25 кандидатских диссертаций. Факультет гарантирует трудоустройство своих выпускников. Факультетом заключены Договора на подготовку специалистов по прямым связям с академическими институтами, Государственным Агентством по статистике и Национальным аэрокосмическим агентством РК, Алматинскими городским и областным управлениями образования, вузами и другими государственными учреждениями.

Факультет располагает развитой информационной инфраструктурой. В целом по факультету имеются более 80 персональных компьютеров; 4 компьютерных класса общего пользования, оборудованных новейшими моделями ПК. Кроме того созданы 5 специализированных кафедральных классов компьютерной и другой оргтехники. Специфика обучения на факультете такова, что все ПК постоянно загружены и интенсивно используются в учебном процессе.

Благодаря спонсорской поддержке фирмы "ТриТ" и компании "НУРСАТ" на факультете с 1998 года функционирует локальная вычислительная сеть. Студенты и сотрудники факультета при выполнении учебных и научных работ пользуются информационной системой "ИНТЕРНЕТ" и услугами электронной почты.

На факультете имеется читальный зал на 150-160 мест, абонемент литературы по физико-математическим наукам, информационным системам и дисциплинам социально-гуманитарных наук, фонд который насчитывает более 300 тысяч книг и постоянно обновляется новыми изданиями учебной и научной литературы.

Нуждающиеся студенты поселяются в факультетское общежитие №1 (290 мест) в КазГУграде и в общежитии №14, рядом которого находится учебный корпус №4 механико-математического факультета. В общежитиях имеются комнаты отдыха и специализированные читальные залы физико-математической литературы.

В учебном корпусе факультета имеется великолепный актовый зал, оборудованный звуковой и музыкальной аппаратурой, в которой студенты проводят различные культурно-массовые мероприятия.

Мы будем рады видеть на нашем факультете всех тех, кто проявляет интерес к математике, механике и информатике и вместе с нами готовы внести достойный вклад в перспективы развития Республики Казахстан в XXI веке - веке информационных технологий!

Приглашаем всех желающих к взаимовыгодному сотрудничеству!

ҚҰРЫЛТАЙШЫ:

Әл-Фараби атындағы
Қазақ мемлекеттік ұлтт.
университетінің
ректораты және
журналистика факультеті.

Газет Қазақстан
Республикасының
Баспасөз
және бұқаралық ақпарат
министрлігінде тіркеліп,
№ 1242 куәлік берілген.

МЕКЕН-ЖАЙЫ:

480078, Алматы қаласы,
әл-Фараби даңғылы, 71,
ректорат,
10 қабат, 1008 бөлме.
Тел.:47-82-50, 47-19-24.

Бас редактор -
Сағатбек МЕДЕУБЕКҰЛИ

Жауапты хатшы -
Айтгүл БАБАСОВА;

Немірдің кезекші
редакторлары -
Гүлжан ЕСКЕНДІР;
Айнұр КАРГАЛИНОВА;

Фототілші -
Арман СӘРСЕНБИЕВ;

АҚЫЛДАСТАР АЛҚАСЫ:

К.Н.НӘРІБАЕВ,
ректор;
Е.Б.ЖАТҚАНБАЕВ,
ұйымдастыру және
коммерциялық жұмыстар
жөніндегі проректор;
Л.АХМЕТОВА,
кәсіподақ ұйымының
терайымы;
Ж.ДӘДЕБАЕВ,
филология факультетінің
деканы;
Н.ОМАНШҰЛЫ,
журналистика
факультетінің деканы.

Жарияланған мақаладағы
автор пікірі редакцияның
қозқарасын білдірмейді.

Немір ҚазМУ-дің "Қазақ
университеті" баспасында
28.06.99. күні басылып шықты.
Бағасы келісім бойынша.
Таралымы - 500 дана. № 730
тапсырыс.